СВАБОДА

18 студзеня 1995 г. №3 (102) Кошт 150 рублёў

ГОД ЗАСНАВАНЬНЯ 1902
ВЫХОДЗІЦЬ З 1990

Галоўны рэдактар **Ігар ГЕРМЯНЧУК**

Заснавальнік **Павал ЖУК**

Выдавец **«Газэта СВАБОДА», Ltd.**

Наклад 60 000

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
220088, Менск, вул.Іванаўская, 56

Тэл./факс 36-24-41

Ці абароніць суд Канстытуцыю?

На мінулым тыдні ў Вярхоўным Савеце была сабраная неабходная колькасьць подпісаў дэпутатаў (усяго 77) пад зваротам у Канстытуцыйны суд адносна парушэньняў свабоды друку ў нашай краіне.

Як паведаміў карэспандэнту СВАБОДЫ дэпутат С.Навумчык, на гэтым тыдні зварот будзе перададзены ў Канстытуцыйны суд.

І.С.

Ганчар знайшоў пасаду

Адстаўны віцэ-прэм'ер Віктар Ганчар будзе працаваць Генэральным сакратаром Эканамічнага суда СНД.

Пра гэта паведаміў старшыня Эканамічнага суда СНД Леанід Дашук.

СІМ

Мясьніковіча адправяць у МЭК?

Віцэ-прэм'ер Міхаіл Мясьніковіч у бліжэйшы час магчыма будзе вызвалены ад пасады і пераведзены на працу ў Міждзяржаўны эканамічны камітэт (МЭК) СНД.

На пытаньне журналістаў пра ягоную дзейнасьць у МЭК сп.Мясьніковіч адказаў, што ён пры цяперашняй пасадзе ўваходзіць у прэзыдыюм МЭК. Наконт сталай працы ў гэтай арганізацыі віцэ-прэм'ер заўважыў: «Штатны расклад яшчэ не зацьверджаны, і да таго ж ад мяне гэта не залежыць»

СІМ

Бязь лекаў і скальпэль не ўратуе

Як паведаміў галоўны урач Магілёўскай гарадзкой бальніцы П.Ратуш, амаль тыдзень тут ня робяцца плянавыя апэрацыі.

Прычына — адсутнасьць неабходных лекаў і сродкаў на іх закуп.

Зінаіда ЛАРЫНА

Маршрут Антончыка: Віцебск — Гомель — Менск — Маладэчна — Горадня...

Дэпутат Сяргей Антончык, атрымаўшы шматлікія запрашэньні з розных гарадоў, распачаў паездкі па Беларусі.

14—15 студзеня ён сустракаўся з выбаршчыкамі ў Віцебскай вобласьці. У Воршы С.Антончык выступіў у самай вялікай залі горада — у Палацы ільнокамбінату. У Віцебску сустрэча адбылася ў канцэртнай залі філярмоніі. У Полацку меркавалася сустрэча ў Доме афіцэраў, аднак у апошні момант адміністрацыя ад яе правядзеньня адмовілася, давялося тэрмінова шукаць іншае месца. Адбылася сустрэча таксама ў Наваполацку.

Нягледзячы на тое, што аб прыезьдзе дэпутата Антончыка мясцовы люд ня быў загадзя апавешчаны, вестка разыходзілася імгненна і залі былі поўныя. Кожная сустрэча доўжылася прыкладна тры гадзіны. Гаворка ішла ў асноўным пра карупцыю і канкрэтных карупцыянэраў у камандзе Лукашэнкі. Дэпутат Антончык прыводзіў ня толькі факты са свайго вядомага дакладу, але і новыя зьвесткі, якія ён атрымаў апошнім часам.

Як паведаміў карэспандэнту СВАБОДЫ С.Антончык, 17 студзеня ён зьбіраецца наведаць Гомель. 19 студзеня адбудзецца сустрэча дэпутата Антончыка з выбаршчыкамі ў Менску (мікрараён Паўднёвы Захад, школа №208, 19.00), а 20 студзеня а 19-й гадзіне — у менскім кінатэатры «Кіеў». 21 студзеня С.Антончык будзе сустракацца з жыхарамі Маладэчна. З 24 студзеня ён плянуе пабываць у Горадні і гарадох Магілёўскай вобласьці, у тым ліку ў Шклове.

Мікола ГРЫНЯВІЦКІ

Мясцовыя газэты — пад кантроль „вэртыкалі“

Кіраўнік адміністрацыі прэзыдэнта Леанід Сініцын накіраваў ва ўсе мясцовыя выканкамы загад №07—53 ад 15 сьнежня 1994 г.

У гэтым загадзе ён «рэкамэндуе» «зьмяніць склад заснавальнікаў мясцовых дзяржаўных газэтаў». У прыватнасьці, адзначаецца, што ў склад заснавальнікаў неабходна ўвесьці адпаведныя саветы дэпутатаў і выканаўчыя камітэты. Пры гэтым шэф прэзыдэнцкай адміністрацыі папярэджвае, што «недапушчальна закрываць мясцовыя пэрыядычныя выданьні, заснавальнікамі якіх зьяўляюцца органы дзяржаўнага кіраваньня». Сп.Сініцын паведамляе, што зьмест гэтага распараджэньня ўзгоднены з прэзыдэнтам Лукашэнкам. Такім чынам, прэзыдэнт бярэ пад жорсткі кантроль сваёй «вэртыкалі» усе раённыя і абласныя газэты. Тэлевізіі, радыё і сталічных газэтаў Лукашэнку, як бачым, замала.

Анатоль МІРСКІ

Лукашэнка стварае свой „баявы атрад“

Лукашэнка падпісаў сакрэтны ўказ аб стварэньні Ўправы аховы прэзыдэнта.

Паводле нашых зьвестак, гэтая структура будзе налічваць каля 300 чалавек. Шэфам новай службы прызначаны нейкі Каралёў, які дагэтуль быў начальнікам Барысаўскага раённага аддзяленьня КДБ. Прэзыдэнту яго рэкамэндаваў дзяржсакратар В.Шэйман, які некалі служыў разам з Каралёвым у Сярэдняй Азіі. Цяпер яны падбіраюць людзей у службу аховы. Перавага аддаецца тым, з кім асабіста знаёмыя. Ахвотнікаў патрапіць больш чым дастаткова, бо пайшла пагалоска, што «усім дадуць кватэры».

Пад Управу аховы мяркуюць забраць будынак штаба Грамадзянскай абароны, што на вул. Бабруйскай паблізу Дома ўраду, альбо будынак штаба Ваенна-паветраных сілаў на праспэкце Скарыны (каля Палацу прафсаюзаў).

Можна чакаць, што стварэньне самастойнай Управы аховы прэзыдэнта выкліча рэзка негатыўную рэакцыю сярод розных палітычных сілаў. Рэч у тым, што раней ахову кіраўніка дзяржавы забясьпечвала 9-я Ўправа КДБ. Той факт, што шэф КДБ прызначаецца са згоды парляманту, даваў хоць нейкую магчымасьць кантролю. Новая ж служба будзе падкантрольная толькі Лукашэнку і Шэйману.

Як лічаць нашыя экспэрты, небясьпека заключаецца ў тым, што служба аховы ажыцьцяўляе ня толькі так званую фізычную ахову, але займаецца і апэратыўнай дзейнасьцю (вярбоўка агентуры, праслухоўваньне, падгляд і інш). Аднак на такую дзейнасьць гэтая новастворaная структура ня мае юрыдычных падставаў, бо, паводле закону, апэратыўна-вышуковыя мерапрыемствы дазваляецца праводзіць толькі КДБ, МУС, памежным войскам і падаткавай паліцыі.

Экспэрты мяркуюць, што прэзыдэнт стварыў гэтую службу ня столькі з мэтаю аховы сваёй пэрсоны, колькі дзеля палітычнага вышуку і на выпадак «гарачай» сытуацыі.

Мікола ГРЫНЯВІЦКІ

Ганеньні на свабоду друку ў Беларусі

Афіцыйная пазыцыя ўраду ЗША

10 студзеня «Голас Амэрыкі» перадаў рэдакцыйны матар'ял, які адлюстроўвае пазыцыю ўраду ЗША.

У ім гаворыцца: «Свабода друку ў Беларусі знаходзіцца пад сур'ёзнай пагрозай. Некалькі беларускіх газэтаў нядаўна спрабавалі надрукаваць тэкст дакладу аднаго з членаў беларускага парляманту аб карупцыі сярод высокапастаўленых урадавых чыноўнікаў. Аднак замест тэксту ў нумарах газэтаў былі толькі пустыя калёнкі. Рэдактар газэты, якая зьбіралася апублікаваць даклад, быў зьняты з пасады ўказам прэзыдэнта Аляксандра Лукашэнкі нібыта за фінансавыя парушэньні. Пасьля гэтага дзяржаўная друкарня скасавала дамовы на друк незалежных газэтаў.

Урад Беларусі абмяжоўвае свабоднае распаўсюджваньне інфармацыі, маючы практычна поўную манаполію на ўсе віды сродкаў масавай інфармацыі, і імкнецца абмежаваць крытыку на свой адрас зь іхнага боку. Урад ажыцьцяўляе татальны кантроль над зьместам матар'ялаў буйнейшых штодзённых газэт, а таксама радыё- і тэлевізійных перадач.

Злучаныя Штаты выступаюць супраць цэнзуры прэсы. Свабодныя сродкі масавай інфармацыі зьяўляюцца асноваю дэмакратыі і служаць інструмантам мірнага сацыяльнага разьвіцьця. Яны таксама зьяўляюцца сродкам асьветы выбаршчыкаў і рупарам для выказваньня іхных думак па актуальных пытаньнях.

Злучаныя Штаты заклікаюць урад Беларусі да павагі свабоды выказваньня думак, што зьяўляецца адным з асноўных правоў, устаноўленых Усеагульнай дэклярацыяй правоў чалавека, Гельсінскімі пагадненьнямі і Канстытуцыяй самой Беларусі. Свабодная прэса ўяўляе сабой найважнейшы элемэнт падмурку палітычных рэформаў. Злучаныя Штаты заклікаюць Беларусь да ўзмацненьня мераў па дэмакратызацыі і разьвіцьці эканамічных рэформаў».

USIA

У СВАБОДУ прыходзіў сьледчы

У панядзелак рэдакцыю СВАБОДЫ наведаў прадстаўнік Пракуратуры Рэспублікі Беларусь — сьледчы Валерый Камароўскі. Ён меў размову з галоўным рэдактарам Ігарам Герменчуком.

В.Камароўскі: Хачу вам паведаміць, што крымінальная справа ўзбуджаная ня супраць рэдакцыі, бо сама рэдакцыя ня можа быць суб'ектам злачынства, а па факце публікацыі. Упершыню ў гісторыі нашай юрыспрудэнцыі ўзбуджаная справа па арт. 188 Крымінальнага кодэксу. Да траўня 1994 г. гэты артыкул меў іншую рэдакцыю: «абраза прадстаўніка ўлады ці грамадзкасьці ў сувязі з выкананьнем службовых абавязкаў па ахове грамадзкага парадку». Апошнія словы выключылі, і атрымалася — «абраза прадстаўніка ўлады». Узбудзіў крымінальную справу першы намесьнік Генэральнага пракурора, які палічыў, што дастаткова падстаў для гэтага. Мне даручылі праводзіць сьледзтва, і я буду яго праводзіць. Мяне цікавіць арыгінал паэмы, які атрымала рэдакцыя.

І.Германчук: *Мы дадзім вам арыгінал і капэрту, у якой нам яго даслалі. Калі ласка, вазьміце.*

В.К. Арыгінал я мушу аформіць адпаведным пратаколам у прысутнасьці панятых. Ёсьць меркаваньне, што гэтая паэма месьціць абразьлівыя выразы ў адрас нашага прэзыдэнта. Я не спэцыяліст у літаратуры, таму мне хацелася б разам з вамі вызначыць кола экспэртаў.

І.Г. Мы можам назваць вам прозьвішчы спэцыялістаў-літаратуразнаўцаў. Але ўрэшце гэта ня нашыя праблемы, а праблемы сьледзтва.

В.К. Сапраўды, гэта — праблемы сьледзтва. Аднак дзеля аб'ектыўнасьці я хацеў бы аб'яднаць нашыя намаганьні, каб не было нараканьняў на тое, што з боку сьледзтва быў неаб'ектыўны падыход. Трэба разабрацца аб'ектыўна.

І.Г. Калі ласка, вы можаце выбіраць экспэртаў самі. У нас ёсьць больш важныя справы. Магу толькі вам паведаміць, што мы атрымалі ад Ведзьмака Лысагорскага працяг ягонага твору. Аднак якасьць нас не зусім задавальняе, таму мы пачакаем, калі Вядзьмак дашле нам больш дасканалы тэкст...

Сп.Камароўскі пацьвердзіў той факт, што аддадзены загад адшукаць Ведзьмака Лысагорскага. «Я сам паставіў такую задачу апэратыўнікам», — сказаў В.Камароўскі. Ён згадаў таксама, што падобныя пошукі вяліся яшчэ пры Машэраве, які закамандаваў КДБ і міліцыі знайсьці Ведзьмака — аўтара «Сказа пра Лысую гару». Цяпер вось зноў шукаюць.

А мы тым часам пачакаем, калі Вядзьмак Лысагорскі напіша і дашле нам больш мастацкі працяг «Лукі Мудзішчава».

Панятыя В.Л., З.А.

Рэйтынг Лукашэнкі падае, а давер да Пазьняка расьце

Вынікі гэтага сацыялягічнага дасьледаваньня красамоўна сьведчаць, што за апошнія месяцы рэйтынг прэзыдэнта Лукашэнкі зьнізіўся амаль удвая. Тым часам папулярнасьць Народнага Фронту і давер да ягонага лідара Зянона Пазьняка ўстойліва растуць.

Апытаньні праводзіліся Беларускай сацыялягічнай службай «Грамадзкая думка» у рамках праграмы «Беларускі барометр». Гэты праект ажыцьцяўляўся разам з рэдакцыяй «Советской Белоруссии». Аднак пасьля зьмены кіраўніцтва газэты малаверагодна, што гэтыя зьвесткі будуць там надрукаваныя.

Апытаньне праводзілася па прапарцыйна-квотавай выбарцы. Кожны раз апытвалася 1.000 рэспандэнтаў у 55-ці населеных пунктах усіх абласьцей Беларусі. Выбаркай ахопленыя ўсе сацыяльна-дэмаграфічныя групы насельніцтва.

Варта адзначыць той факт, што апошняе апытаньне было праведзенае ў пэрыяд 10—20 сьнежня — г.зн. яшчэ да зьяўленьня «белых плямаў», пасьля якіх рэйтынг «галоўнага цэнзара», на думку сацыёлягаў, упаў зусім катастрафічна.

П.П.

Набліжаюцца парляманцкія выбары. Якой з партыяў Вы давяраеце ў найбольшай ступені?

	Верасень 1994 г.	Сьнежань 1994 г.
Партыя камуністаў Беларусі	13,4%	5,4%
Партыя народнай згоды	4,6	0,4
Аб'яднаная дэмакратычная партыя Беларусі	1,2	0,2
Беларуская сялянская партыя	4,4	0,1
Беларуская сацыял-дэмакратычная Грамада	1,0	0,6
Аграрная партыя	2,8	0,5
Славянскі сабор «Белая Русь»	1,6	0,3
Партыя навукова-вытворчы кангрэс	1,1	0,6
БНФ «Адраджэньне»	10,6	13,1
Партыя аматараў піва	2,7	0,6
Не далі адказу	25,9	35,9

Рэйтынгі

	Верасень 1994 г.	Кастрычнік 1994 г.	Сьнежань 1994 г.
Ганчар	1,7	2,1	5,2
Грыб	0,7	1,0	0,2
Дабравольскі	0,1	0,5	0,8
Заблоцкі	0,3	1,0	0,3
Карпенка	2,2	4,4	3,2
Кебіч	6,1	4,8	7,5
Лукашэнка	54,4	51,7	24,5
Новікаў В.	2,2	1,1	1,5
Пазьняк	7,9	10,7	12,9
Трусаў	0,1	0,2	0,2
Чыгір	1,0	1,5	0,3
Шушкевіч	7,4	6,5	6,8
Багданкевіч	ня ўдзельнічаў	—	1,2
Цяжка адказаць	—	—	30,1
Не далі адказу	11,7	5,5	0,5

„Белыя плямы" узяў на сябе Фядута

За подпісам Васіля Шаладонава ў Вярхоўным Савеце распаўсюджанае «Заключэньне» Пракуратуры Рэспублікі Беларусь па выніках праверкі фактаў забароны публікацыі ў газэтах вядомага выступу на сэсіі ВС дэпутата С.Антончыка. Ніжэй мы друкуем тэкст гэтага «Заключэньня» амаль цалкам.

«20 сьнежня 1994 г. Фядута патэлефанаваў генэральнаму дырэктару выдавецтва «Беларускі Дом друку» Кутавому Б.А. і даў указаньне выступ у друкаваных у выдавецтве газэтах не публікаваць да 1 лютага 1995 г. Пасьля гэтае ўказаньне Фядута пацьвердзіў тэлефанаграмаю №34 ад 20 сьнежня 1994 г. Кутавы, у сваю чаргу, давёў гэтае ўказаньне да ведама і для выкананьня свайму намесьніку Навіцкаму Д.М., інжынэру-тэхнолягу выдавецтва Чуліцкаму Л.Л. і начальніку друкарскага цэха Супруну А.А.

21 сьнежня 1994 г. рэдакцыя газэты «Советская Белоруссия» ва ўзгодненыя паводле графіку тэрміны перадала ў выдавецтва арыгінал-макет і іншыя неабходныя матар'ялы для друкаваньня чарговага нумара газэты за 22 сьнежня 1994 г. У арыгінал-макеце была набраная частка выступу на сэсіі ВС дэпутата Антончыка пад рэдакцыйным загалоўкам «Коррупция: на круге втором».

Выконваючы ўказаньні свайго непасрэднага кіраўніцтва «не браць у работу тыя газэты, якія зьмясьцілі даклад народнага дэпутата Антончыка», інжынэр-тэхноляг выдавецтва Чуліцкі паведаміў пра гэта прадстаўнікам рэдакцый газэт, якія прывезьлі арыгінал нумара... У выніку «Советская Белоруссия» за 22 сьнежня 1994 г. была выдрукаваная зь «белымі плямамі».

Згодна зь перададзенымі 22 сьнежня 1994 г. у выдавецтва рабочымі макетамі, рэдакцыя газэты «Советская Белоруссия» у нумары за 23 сьнежня 1994 г. мела намер апублікаваць другую частку выступу Антончыка, рэдакцыя газэты «Звязда» — стэнаграму гэтага выступу і спрэчкі, што адбыліся наконт яго, рэдакцыя газэты «Рэспубліка» — фрагмэнты даклада Антончыка і выступаў з гэтай нагоды некаторых службовых асобаў. Рэдакцыя «Народнай газеты» «з улікам палітычнай сытуацыі ў рэспубліцы» прыняла рашэньне адмяніць заплянаваны на 23.12.94 нявыхад газэты і 22.12.94 таксама прадставіла ў выдавецтва ўсе неабходныя матар'ялы для выпуску нумара са стэнаграмаю выступу Антончыка і дыскусіі па ім.

Зважаючы на тое, што ўсе названыя рэдакцыі прадставілі падрыхтаваныя нумары газэтаў з матар'ямі, зьвязанымі з выступам дэпутата Антончыка, інжынэр-тэхноляг выдавецтва Чуліцкі прапанаваў або зьняць выступ, або адмовіцца ад выхаду газэт.

Усе рэдакцыі (акрамя рэдакцыі «Народнай газеты») прынялі рашэньне зьняць выступ і друкаваць газэты зь «белымі плямамі». Рэдакцыя «Народнай газеты» адмовілася ад выхаду нумара, бо стэнаграма займала ў ім практычна ўвесь аб'ём.

У выпушчаных за 23.12.94 газэце «Рэспубліка» былі апублікаваныя фрагмэнты выступаў некаторых службовых асобаў (акрамя выступу Антончыка), газэце «Звязда» — асобныя выступы ў спрэчках па дакладзе.

Начальнік Управы грамадзка-палітычнай інфармацыі адміністрацыі прэзыдэнта Фядута А.І. патлумачыў, што рашэньне аб забароне публікацыі даклада дэпутата Антончыка ён прыняў сам. Ніякіх указаньняў ні ад галавы адміністрацыі прэзыдэнта, ні ад каго б там ні было ён не атрымліваў.

Згодна з тлумачэньнем галоўнага рэдактара «Народнай газеты» Сярэдзіча І.П., па дазвол на выхад «НГ» са стэнаграмаю выступу на сэсіі дэпутата Антончыка і дыскусіяў з гэтай нагоды ён 23.12.94 зьвяртаўся да галавы адміністрацыі Прэзыдэнта Рэспублікі Беларусь Сініцына Л.Г., аднак такога дазволу не атрымаў. У сваю чаргу, Сініцын патлумачыў, што ўказаньняў аб забароне публікацыі выступу Антончыка ён нікому не даваў, а ў адказ на зварот галоўнага рэдактара «Народнай газеты» Сярэдзіча толькі выказаў свой пункт погляду, які заключаўся ў тым, што да праверкі выкладзеных у дакладзе фактаў публікаваць яго ў газэтах немэтазгодна.

У адпаведнасьці з арт.34 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь грамадзянам гарантуецца права на атрыманьне поўнай, дакладнай і своечасовай інфармацыі аб дзейнасьці дзяржаўных органаў, грамадзкіх аб'яднаньняў, аб палітычным, эканамічным і міжнародным жыцьці. Права грамадзянаў на апэратыўнае атрыманьне праз сродкі масавай інфармацыі дакладных зьвестак аб дзейнасьці дзяржаўных органаў, грамадзкіх аб'яднаньняў, службовых асобаў замацаванае таксама і ў Законе «Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі».

Такім чынам, забарона публікацыі даклада дэпутата Антончыка пацягнула за сабою парушэньне правоў грамадзянаў на своечасовае атрыманьне інфармацыі. Таму ў дзеяньнях Фядуты і іншых службовых асобаў, якія забаранілі публікацыю гэтага даклада, праглядаюцца некаторыя прыкметы складу злачынства, прадугледжанага арт.167 КК РБ (перавышэньне ўлады або службовых паўнамоцтваў). Аднак гэтыя дзеяньні не даюць дастатковых падставаў для ўзбуджэньня крымінальнай справы, бо забарона на публікацыю выступу дэпутата была накладзеная толькі да праверкі дакладнасьці пададзенай у ім інфармацыі, што нельга расцэньваць як нанясеньне істотнай шкоды правам і законным інтарэсам грамадзянаў ці дзяржаўным альбо грамадзкім інтарэсам».

«Шаленства бацькі»

Такі дыягназ паставіў дэпутат Карпенка.

Выступаючы 13 студзеня на сэсіі Вярхоўнага Савету ў «розным», дэпутат Генадзь Карпенка заявіў: «Да якой ганьбы дайшлі мы са сродкамі масавай інфармацыі! Перапыненая трансляцыя паседжаньняў сэсіі Вярхоўнага Савету, забароненыя публікацыі артыкулаў, закрытыя газэты. Усё гэта абурае насельніцтва, рэдакцыі, сусьветную супольнасьць... Аднак ніякія рашэньні і звароты ня дзейнічаюць. Прэзыдэнт называе сябе «единым вершителем власти»: ён і цар, і бацька, у яго шалёная ўлада. Ці не гадуем мы, паважаныя дэпутаты, новую хваробу замест культу асобы — шаленства бацькі».

Іван СІДАР

Міліцыі загадалі змыць „казла"

У Маладэчне каля рынку на бэтонным плоце ўжо два тыдні красуецца надпіс: «Долой козла Лукашенко!»

Велізарныя літары напісаныя чырвонаю фарбай. Мясцовы аддзел міліцыі атрымаў загад ад гарадзкіх уладаў сьцерці надпіс.

Іван СІДАР

Экспарт гэбэшнікаў

Паводле пэўных крыніцаў, былы начальнік Гарадзенскай абласной Управы КДБ генэрал Леанід Сьцепаненка перайшоў на працу ў расейскую Фэдэральную службу контрвыведкі.

Праўдападобна, ён яшчэ ўлетку езьдзіў у Расею, каб дамовіцца наконт гэтага. Заўважым, што Лукашэнка адхіліў яго ад пасады толькі ўвосень. Відаць, Сьцепаненка спакусіўся на тое, што расейцы болей плоцяць. Але ёсьць і іншы бок гэтай праблемы: атрымліваецца, што па сутнасьці беларускае КДБ структурна належыць маскоўскай контрвыведцы. Інакш перабежчыкаў маглі б даўно арыштаваць — за спробу перадаць іншай краіне нашыя дзяржаўныя таямніцы. Ці ў нас ад расейцаў сакрэтаў няма?

Па нашых зьвестках, генэрал Сьцепаненка перабраўся ўжо з жонкаю ў Маскву. Ягоны сын пакуль застаўся ў Горадні, каб вырашыць пытаньне з кватэрай.

Віктар БЕЛЬСКІ

1996 — год Касьцюшкі?

Фонд Тадэвуша Касьцюшкі, утвораны нядаўна ў Берасьці, накіраваў у Кабінэт міністраў зварот, у якім прапануе прыняць рашэньне аб афіцыйным сьвяткаваньні 250-х угодкаў з дня нараджэньня Касьцюшкі.

Фонд прапануе абвесьціць 1996 год годам Тадэвуша Касьцюшкі, прадугледзець у дзяржаўнай праграме сьвяткаваньня аднаўленьне дома-сядзібы Касьцюшкі ў Мерачоўшчыне і палаца ў Косаве, якія павінны стаць асноваю музэйнага комплексу. Фонд таксама лічыць, што трэба ўстанавіць помнік славутаму земляку ў Берасьці і належным чынам ушанаваць памяць касінэраў, якія загінулі ў вызвольным паўстаньні 1794 г.

Ігар БАРАНОЎСКІ

Фронт някепска гуляе ў юрыдычныя шахматы

Першае сёлета паседжаньне Сойму БНФ «Адраджэньне» прысьвячалася, як і папярэднія, веснавым выбарам. Уладзімер Анцулевіч, які выступіў з асноўным спавешчаньнем, пад воплескі паведаміў, што ў міністэрстве юстыцыі прайшлі перарэгістрацыю і Беларускі Народны Фронт, і Партыя БНФ. Такім чынам, Фронт падыходзіць да выбарчай кампаніі з пэўнымі перавагамі — апярэдзіўшы супернікаў.

У.Анцулевіч зьвярнуў увагу на тое, што пры перарэгістрацыі са Статуту Фронту было выключанае вызначэньне БНФ як грамадзка-палітычнага руху і ён стаў грамадзкім аб'яднаньнем. Гэтага жорстка патрабавала міністэрства юстыцыі, зыходзячы зь нядаўна прынятых законаў «Аб палітычных партыях» і «Аб грамадзкіх аб'яднаньнях»: арганізацыя павінна быць або грамадзкаю, або палітычнаю.

Два розныя законы рыхтаваліся гэтым Вярхоўным Саветам з мэтаю адхіліць Фронт ад удзелу ў выбарах ці хаця б абмежаваць яго́ныя магчымасьці. Прадбачачы такое, Фронт яшчэ на мінулым зьезьдзе ўтварыў Партыю БНФ, і цяпер яна бярэ на сябе палітычныя функцыі Фронту. Але ў той жа час, намінальна ператварыўшыся ў грамадзкае аб'яднаньне, уласна БНФ «Адраджэньне» выйшаў з-пад дзеяньня Пастановы ВС 1991 г. «Аб дэпартызацыі...» — і набыў права ствараць арганізацыйныя структуры на прадпрыемствах і ва ўстановах, у вучэльнях, у войску, міліцыі, КДБ і г.д. Такім чынам, двухгадовыя намаганьні Вярхоўнага Савету заканадаўча нэўтралізаваць Фронт не прапалі дарэмна: БНФ ня толькі нічога ня страціў, але дзякуючы намэнклятурнай заканатворчасьці значна пашырыў свае магчымасьці.

Сп. Анцулевіч паведаміў аб перамовах кіраўніцтва і Выбарчага Камітэту БНФ з дэмакратычнымі партыямі, у выніку якіх дамоўлена аб стварэньні палітычнага блёку. Прынцыповая пазыцыя Фронту ў тым, што блёк стварaецца ня толькі на пэрыяд выбарчай кампаніі, а на ўсе пяць гадоў дзейнасьці будучага Вярхоўнага Савету. Дэклярацыя прынцыпаў блёку адкрытая для падпісаньня да 5 лютага. Вырашана ўтварыць каардынацыйны орган блёку на базе Выбарчага Камітэту БНФ.

Зянон Пазьняк падкрэсьліў, што перадвыбарчая сытуацыя цяпер больш складаная, чым у 1990 г. Фронт, усьведамляючы адказнасьць за будучыню краіны, мусіць цалкам скарыстаць свае перавагі і, не марнуючы часу, брацца за руціннную працу.

Сойм зацьвердзіў Ул.Анцулевіча на старшыню Выбарчага Камітэту БНФ і прызначыў чарговы зьезд БНФ на селетні красавік.

Сойм Партыі БНФ, які сабраўся ў гэты ж дзень, ратыфікаваў Дэклярацыю прынцыпаў дэмакратычнага блёку і таксама пастанавіў склікаць зьезд.

Пасьля паседжаньня адбылася Соймавая канфэрэнцыя «Імпэрская сутнасьць палітыкі Расеі», дзе з грунтоўнымі тэарэтычнымі спавешчаньнямі выступілі Павал Лоика, Юры Хадыка і Зянон Пазьняк. Прысутныя ўшанавалі хвілінай маўчаньня памяць палеглых за незалежнасьць сваёй бацькаўшчыны чачэнскіх ваяроў. Слушнасьць і ранейшых пагляду Фронту на расейскую палітыку, і леташняга Пазьняковага артыкула «О русском империализме» пацьвердзілася нават больш хутка і трагічна, чым чакалася. Нашая задача — выйсьці з СНД і з усіх падкантрольных Расеі структураў, інакш нас ня будзе як народу; а будучыня Расеі — толькі ў распадзе імпэрыі, зрабілі высьнову выступоўцы.

Вера ЧУЙКО

Дэкларацыя прынцыпаў стварэньня передвыбарчага блёку дэмакратычных сілаў

Мы, паўнамоцныя прадстаўнікі Беларускай сацыял-дэмакратычнай Грамады, Беларускай сялянскай партыі, Беларускай хрысьціянска-дэмакратычнай партыі, Партыі Беларускага Народнага Фронту, Нацыянальна-дэмакратычнай партыі Беларусі, праанализаваўшы палітычную сытуацыю, якая склалася ў Беларусі напярэдадні выбараў новага вышэйшага органу заканадаўчай улады Рэспублікі Беларусь, заяўляем аб стварэньні перадвыбарчага блёку дэмакратычных сілаў, паклаўшы ў аснову наступныя прынцыпы:

— забесьпячэньне правоў асобы, абвешчаных Усеагульнай Дэклярацыяй правоў чалавека, і стварэньне прававой дзяржавы;

— умацаваньне дзяржаўнага сувэрэнітэту; агульнадзяржаўныя інтарэсы маюць бясспрэчны прыярытэт над інтарэсамі клясавымі, партыйнымі, групавымі;

— правядзеньне рашучых рынкавых рэформаў, якія прадугледжваюць:

а) увядзеньне нацыянальнай валюты;

б) зьніжэньне ўзроўню інфляцыі;

в) прыватызацыю дзяржаўнай маёмасьці;

г) рэфармаваньне калгасаў і саўгасаў, стварэньне спрыяльных умоваў для разьвіцьця фэрмэрскіх гаспадарак;

— абвяшчэньне ўласнасьці грамадзянаў і юрыдычных асобаў сьвяшчэннай і недатыкальнай, абарона яе ўсёй сілаю дзяржаўнай улады;

— стварэньне цывілізаванай сыстэмы сацыяльнай абароненасьці;

— адраджэньне духоўнага жыцьця і нацыянальнай самасьвядомасьці беларускага народу, умацаваньне дзяржаўнасьці беларускай мовы;

— стварэньне грамадзянскай супольнасьці і забесьпячэньне нацыянальна-культурнай аўтаноміі нацыянальных меншасьцяў Беларусі;

— умацаваньне барацьбы са злачыннасьцю.

Гэты блёк утвараецца тэрмінам на 5 год і захоўвае асноўныя прынцыпы сваёй дзейнасьці на ўвесь час чыннасьці новавыбранага Вярхоўнага Савету.

Мы пагаджаемся ў тым, што:

— на час выбарчай кампаніі ствараецца адзіны кааардынацыйны орган на базе перадвыбарчага камітэту БНФ для таго, каб забясьпечыць вылучэньне на кожнай акрузе аднаго лепшага кандыдата ў дэпутаты зь ліку сябroў нашых партый і аб'яднаць інтэлектуальныя, тэхнічныя і арганізацыйныя магчымасьці нашых арганізацый;

— кожная партыя, якая праўядзе ў склад новага Вярхоўнага Савету неабходную для стварэньня фракцыі колькасьць дэпутатаў, будзе мець права ўтвараць сваю фракцыю для абароны і рэалізацыі праграмных мэтаў гэтай партыі.

Да 5 лютага 1995 года Дэкларацыя адкрытая для падпісаньня тымі партыямі і арганізацыямі Рэспублікі Беларусь, якія падзяляюць пададзеныя вышэй прынцыпы дзейнасьці блёку.

Ад БСДГ	**А.Трусаў**
Ад БХДП	**М.Крукоўскі**
Ад БСП	**Я.Лугін**
Ад БНФ	**З.Пазьняк**
Ад НДПБ	**А.Апрышка**

Страйк на БелАЗе

На мінулым тыдні два дні не працаваў БелАЗ.

Страйк распачаўся стыхійна. Галоўная прычына незадаволенасьці — нізкія заробкі (у сярэднім 200 тыс. рублёў у месяц). Рабочыя запатрабавалі плаціць больш. Пасьля перамоваў адміністрацыя згадзілася падвысіць зарплату прыблізна да 300 тыс. рублёў.

Яўген АЛАДКА

Прафсаюзы зьбіраюцца страйкаваць

17 студзеня пад эгідай Асамблеі Незалежных прафсаюзаў прамысловасьці (АНПП) адбудзецца пашыранае паседжаньне з удзелам прадстаўнікоў рэгіянальных прафсаюзных арганізацыяў.

На сустрэчы будуць абмеркаваныя пытаньні тактыкі прафсаюзных дзеяньняў, накіраваных супраць падзеньня ўзроўню жыцьця і ў падтрымку павелічэньня заработнай платы. Старшыня АНПП сп.Герасіменка ў сувязі з гэтым заявіў: «Сёньняшні закон «Аб прафсаюзах» значна ўскладняе падрыхтоўку і правядзеньне страйкаў. Аднак мы спадзяемся на пасьпяховае ажыцьцяўленьне гэтай акцыі пратэсту, бо цярпеньне народу не бязьмежнае». Камэнтуючы палітыку ўраду ў сфэры аплаты працы, сп.Герасіменка зьвярнуў увагу на той факт, што, нягледзячы на скрайнюю дэфіцытнасьць бюджэту, урад палічыў магчымым павысіць заработную плату работнікам сілавых структураў. «Прычына ляжыць на паверхні. Урад баіцца вока якіх праяваў апазіцыйнасьці з боку МУС, КДБ і войска», — адзначыў сп.Герасіменка.

СІМ

Баранавіцкім камбінатам кіруе былы міністар

На Баранавіцкі бавоўнавы камбінат днямі прызначаны новы дырэктар Сяргей Руцкі, які ў часы СССР быў міністрам лёгкай прамысловасьці Кіргізіі.

Былому міністру ў спадчыну перайшло прадпрыемства зь велізарнымі даўгамі і стабільнымі прастоямі. Толькі за электрычнасьць камбінат завінаваціўся 8 млрд. рублёў. А тых 70 млрд. рублёў крэдыту, якія паабяцаў Лукашэнка, хопіць, як падлічылі на камбінаце, толькі на 3 месяцы працы. Зрэшты, пакуль няма ні крэдыту, ні абяцанай прэзыдэнтам узбэкскай бавоўны. Камбінат, на якім каля 10 тысяч чалавек работнікаў, працуе цяпер усяго 2—3 дні ў тыдзень.

Зьміцер ЗАРЭЦКІ

У партыю — усім калгасам

Татальны запіс у Аграрную партыю прайшоў у калгасе «Сьветлы шлях» Смаргонскага раёну.

На агульным калгасным сходзе ў партыю вымушаныя былі запісацца 346 чалавек. Тым, хто ня вельмі ахвотна браўся пісаць заяву, празрыста намякалі, што яны рызыкуюць трапіць у няміласьць да калгаснага начальства. Сяляне цішком абураліся: «раней у калгас сілком зацягнулі, а цяпер — у партыю»...

Віктар ШОЦЬ

Катэдру беларускай гісторыі апанавалі марксісты

У Гомельскім унівэрсытэце пад прыкрыцьцём курсу гісторыі Беларусі чытаюцца лекцыі па гісторыі камуністычнай партыі.

Рэч у тым, што новастворaная катэдра гісторыі Беларусі амаль цалкам укамплектаваная выкладчыкамі былой катэдры гісторыі КПСС.

На лекцыях гэтыя самавітыя вучоныя дзядзькі дэталёва распавядаюць біяграфіі Маркса, Энгельса ды імкнуцца пераканаць студэнтаў у пэрспэктыўнасьці для грамадзтва вучэньня марксізму, якое «сказілі». Калі студэнты спрабуюць высьветліць у лектараў, якое гэта мае дачыненьне да Беларусі, то чуюць у адказ: «Марксізм — гэта частка сусьветнай гісторыі, а значыць і частка гісторыі Беларусі». Карацей кажучы, забіваюць галовы рознаю лухтой.

Тымчасам маладых, адукаваных гісторыкаў да выкладчыцкай працы не дапускаюць. Усе месцы «забілі» марксісты-ленінцы.

Зьміцер САСНОЎСКІ,
студэнт гістарычнага факультэту
Гомельскага ўнівэрсытэту

Просіна выкрыла «падрыўную арганізацыю»

У нашай краіне дзейнічае «падрыўная арганізацыя» — Беларускі свабодны прафсаюз пэдагогаў (БСПП).

Да такой высновы прыйшла Аляксандра Просіна — старшыня Сьветлагорскага райвыканкаму (адначасова яна зьяўляецца сакратаркай тамтэйшай арганізацыі Партыі камуністаў).

На паседжаньні раивыканкаму, дзе разглядалася пытаньне аб пастаноўцы на ўлік раённа-гарадзкой арганізацыі БСПП, Просіна (якая нядаўна стала «вэртыкальлю») заявіла: «Мое личное мнение — Белорусский свободный профсоюз педагогов подрывает государство». (Нагадем, што БСПП зарэгістраваны ў Міністэрстве юстыцыі). Астанія члены выканкаму ня сталі пярэчыць «личному мнению» таварыша Просінай, таму арганізацыю БСПП у раёне на ўлік не паставілі.

Тымчасам у гарадзкім выканкаме ня ўбачылі ў БСПП «падрыўной сутнасьці» і ўсё аформілі безь перашкодаў. Такім чынам, прафсаюз, які ў горадзе дзейнічае на афіцыйных падставах, за гарадзкой ускраінай — на тэрыторыі раёну — адразу трапляе ў нелегальнае становішча.

Дарэчы, Аляксандра Просіна ня першы раз праяўляе такую «партыйную пільнасьць». Напрыклад, летась, калі ў Сьветлагорск прыяжджаў прадстаўнік ААН, гав.Просіна ў мясцовай прэсе біла трывогу, што дзяржава нібыта трапляе «пад каўпак замежных арганізацый».

Б.М.

Свабодны прафсаюз прыйшоў і ў Шклоў

На Шклоўскай папяровай фабрыцы «Спартак» утвораная суполка Свабоднага прафсаюзу.

На гэтым прадпрыемстве, дзе працуе каля 300 чалавек, найбольш актыўныя рабочыя пакідаюць афіцыйны прафсаюз, бо лічаць яго «кішэнным».

В.В.

Ведзьмаком Лысагорскім зацікавіліся ў Віцебску

На мінулым тыдні ў віцебскіх шапіках «Саюздруку» зьявіўся чарговы нумар мясцовай газэты «Выбар». У ім апублікаваны вядомы даклад дэпутата С.Антончыка і паэма Ведзьмака Лысагорскага «Лука Мудзішчаў — прэзыдэнт».

Пасьля гэтага газэта «Віцебскі кур'ер» паведаміла, што пракуратура распачала крымінальную справу па факце публікацыі ведзьмаковай паэмы ў віцебскім «Выбары».

Валодзя ЯНЧУК

Палітыка Кебіча не выклікала даверу, а рэжым Лукашэнкі яшчэ больш палохае Захад

Камэнтар Уладзімера Заблоцкага

Гэты аналіз, які нядаўна быў апублікаваны ў найбуйнейшай нямецкай газэце *Neues Deutschland* паказвае ўзровень даверу да палітыкі рэфармаваньня ў поскамуністычных краінах. Сярод 19-ці дзяржаў Беларусь займае першае месца ззаду. У тых краінах, дзе праводзяцца сапраўдныя рэформы, дзе прызнаны інстытут прыватнай уласнасьці, гарантаваныя абарона права ўласнасьці і яе недатыкальнасьць, дзе ўключаныя ў эканамічны парадак усе рынкавыя мэханізмы, — там відавочныя посьпехі ў барацьбе за прыцягненьне інвэстыцыяў.

Кожная краіна больш зацікаўленая менавіта ў інвэстыцыях, а не ў атрыманьні крэдытаў. Бо за крэдыты, як вядома, неабходна плаціць працэнты, дый іх трэба вяртаць. За эфэктыўнасьць іхнага выкарыстаньня даводзіцца адказваць самім крэдытаатрымальнікам. Інвэстыцыі ж ідуць у найбольш эфэктыўныя галіны, ствараючы рынкавыя мэханізмы, рызыку бяруць на сябе самі інвэстары. За кошт інвэстыцыяў ствараюцца эфэктыўныя працоўныя месцы — г.зн. працоўныя месцы, на якіх ствараецца канкурэнтназдольная прадукцыя, папаўняецца нацыянальны даход. Рэспубліка Беларусь не стварыла элемэнтарных умоваў для інвэстыцыяў, адмаўляецца ад увядзеньня рэальных рынкавых мэханізмаў і таму, нягледзячы на цікавасьць інвэстараў да нашай тэрыторыі, інвэстыцыі не ідуць. Наадварот, нават беларускія суб'екты гаспадараньня і іхныя капіталы перамяшчаюцца ў эканоміку іншых краінаў і спрыяюць іхнаму разьвіцьцю.

Больш важныя не абсалютныя лічбы інвэстыцыяў, а сумы ў разьліку на аднаго жыхара. Калі браць пад увагу гэты паказьнік, парадак у сьпісе краінаў істотна зьмяняецца і дыяграма выглядае інакш.

Сумы інвэстыцый на аднаго жыхара краіны

1. **Вугоршчына — 601 USD**
2. **Чэхія — 282**
3. **Эстонія — 224, 6**
4. **Славакія — 90,7**
5. **Славенія — 73**
6. **Македонія — 60**
7. **Албанія — 51,2**
8. **Латвія — 46,6**
9. **Польшча — 35**
10. **Расея — 23,25**
11. **Харватыя — 22,67**
12. **Баўгарыя — 21,41**
13. **Літва — 18,42**
14. **Румынія — 14,04**
15. **Украіна — 9,2**
16. **Малдова — 8,8**
17. **Беларусь — 1,7**

Па гэтых паказьніках можна дастаткова дакладна меркаваць пра ступень рынкавага рэфармаваньня. Сумна, але Беларусь зноў па прычыне антырынкавай палітыкі ўладаў апынулася ў найгоршым становішчы. Інвэстыцыі да нас не ідуць, а зьнешняя запазычанасьць краіны склала ўжо 200 даляраў на кожнага жыхара Беларусі.

Уладзімер ЗАБЛОЦКІ,
дэпутат Вярхоўнага Савету Беларусі

Саша ўспамінае вясковыя танцы

Лукашэнка любіў вырашаць праблемы з дапамогаю кулака

Кажуць, голас народа — голас Божы. Мне яго давялося пачуць чыста выпадкова — у таксоўцы. Узялі на трох машыну, паехалі ў цэнтар. З намі была жанчына, як выявілася, супрацоўніца міністэрства. Разгаварыліся пра жыцьцё. Безумоўна, не абмінулі і Лукашэнку.

— А я добра яго ведаю, — сказала жанчына.

Гісторыя зусім звычайная: расьлі ў суседніх вёсках, часта сустракаліся на танцах. У юнацтве ўсё выразна акрэсьлена — хто чаго варты. Юны Саша любіў зводзіць рахункі з крыўдзіцелямі.

На танцах работа на кулак заўсёды знойдзецца. Калі нехта лез да Лукашэнкі, той адказваў ударам. Толькі так. І, бадай, ніводныя танцы не абыходзіліся бяз бойкі зь ягоным удзелам.

Такім чынам, чаго варты будучы прэзыдэнт, было ясна даўно. На жаль, пра псыхалягічны партрэт Лукашэнкі астатні народ Беларусі нічога не ведаў. А партрэт даволі просты, калі не сказаць прымітыўны: мне далі ў нос, я даў у сківіцу. Што, дарэчы, пацьвердзілася ў далейшым. Але тое, што было нармальным на вясковых танцах, стала незразумелым на самай высокай у краіне пасадзе. Пакрыўдзілі Сашу Кебіч з кампаніяй — вылучыўся, абдурыў народ і стаў прэзыдэнтам (даў у сківіцу ворагам, карацей кажучы). «Выступіла» прэса — паздымаў рэдактараў (даў у нос). Ах, бедны, бедны Аляксандар Рыгоравіч — «ніхто не любіць», усе яго крыўдзяць. А калі ня крыўдзяць, то трэба так арганізаваць, каб пакрыўдзілі. Цяжка зразумець тых людзей, якія ў дзеяньнях Лукашэнкі шукаюць нейкі патаемны сэнс: маўляў, што вы гэтым хацелі сказаць? Ды нічога, паважаныя, апрача як даць па галаве чарговаму ворагу-крыўдзіцелю. І гэта ўсё? Пардон, але дзе ж, так бы мовіць, стваральны матыў?

Увогуле, некалі ён быў. Аляксандар Рыгоравіч ня так даўно разам з паплечнікамі выпакутаваў «праграму неадкладных мераў па вывадзе з крызысу». Пра яе, праўда, усе забыліся, а той-сёй дык і не ведаў. Тым больш цікава паглядзець праграму цяпер, калі «плаксівы бальшавік» №2 (першы быў Рыжкоў) апынуўся ў досыць казытлівым становішчы. Вось, да прыкладу, была мэта — да сьнежня 1994 г. зьнізіць інфляцыю да 10—11% у месяц. Зьнізілі? Ага, чакай. Па прагнозах, у студзені 1995 г. інфляцыя складзе 55%. Падзеньне курсу «зайца» да даляра абяцалі зьменшыць да 9%. Ну, пра гэта і гаварыць ня варта, гэта для кожнага навідавоку: «зайчык» у адносінах да даляра падае імкліва і вельмі рэгулярна.

Тое ж датычыць усіх астатніх паказчыкаў (іх яшчэ 6). Нічога ня выканана.

Стабілізацыя курсу беларускага рубля. У гэтым разьдзеле

ёсьць цікавы пункт: стварэньне ўмоваў для прыцягненьня замежных інвэстыцыяў. Як быццам, стварылі. Але штосьці адваротнае. Напужаны нашай нестабільнасьцю, замежны інвэстар да нас ня едзе. І правільна робіць. Беларусь перажывае хвалю папулізму. Колькі яна працягнецца і чым скончыцца — адзін Бог ведае. Пры гэтым зьмены ў законах, няхай сабе вельмі прагрэсыўныя, мала што выправяць. Гарант у нас нічога ня варты. Ня ведаеш, што зробіць праз хвіліну — у морду дасьць ці пацалуе.

Вось яшчэ: узмацненьне дзяржаўнага рэгуляваньня. Ну, з гэтым усё добра. Лукашэнка абяцаў перагледзець кантракты з кіраўнікамі прадпрыемстваў, каго і выкінуць. Чым дадаў хаосу і бязладзьдзя ў прамысловасьці.

Апрача таго, пасварыўся з усімі, з кім толькі можна, — з інтэлігенцыяй, прадпрымальнікамі, прамыслоўцамі і г.д. Нават стрыманы Дзяржпартамэнт ЗША падаў голас. Ня кажучы пра Турцыю, якая адмовілася даць абяцаны крэдыт.

З кім, цікава, і з чыёй дапамогай зьбіраўся Лукашэнка выконваць сваю «Праграму...»? Выснова можа быць толькі адна: ён не зьбіраўся яе выконваць. Гэта быў рэклямны трук, кляўнада з мэтай падняць рэйтынг, які пачаў падаць амаль адразу пасьля выбараў. Як гаворыцца, «вы хочаце песень — будуць вам песьні». Толькі не перашкаджайце адчуваць сябе каралём танцаў.

Урэшце, усё можна растлумачыць паводле Фрэйда — сэксуальнымі праблемамі Лукашэнкі. Але што нам да іх? Няхай урачы разьбіраюцца.

Андрэй СЯРЖАН

Немцы маюць падазраньне, што пад шыльдаю Беларускага цэнтру хаваецца «менская мафія»

У газэце нямецкага горада Гертэн зьявілася публікацыя пра «менскую мафію», якая нібыта хаваецца пад шыльдаю «Беларускага цэнтру», адкрытага ў Хертэне год таму.

Як паведамляе газэта, пасьля афіцыйнага адкрыцьця Цэнтру быў складзены вялікі сьпіс мерапрыемстваў: музычныя вечары пры самавары, урокі балету, стравы беларускай кухні і г.д. Акрамя таго, створаная пры Белцэнтры камэрцыйная структура зьбіралася наладзіць новыя эканамічныя кантакты, прапаноўвала кансультацыйныя паслугі...

«Аднак вялікая будучыня Беларускага цэнтру ўжо ў мінулым, — піша газэта. — Кожны, хто цяпер праходзіць каля двухпавярховага будынка Цэнтру, бачыць толькі зачыненыя дзьверы і брудныя вокны. На кожную спробу скантактавацца па тэлефоне тэлеком паведамляе: *нумар не адказвае*. Немагчыма зьвязацца і з кіраўнікамі Цэнтру — Віктарам і Галінай Роўдамі. Кажуць, што Цэнтар мае вялікія фінансавыя праблемы, ня можа расплаціцца з архітэктарам і будаўнікамі. Нядаўна стала вядома, што ўладальнік зямлі нібыта разарваў дамову з кіраўнікамі Цэнтру, бо не атрымлівае ад іх ужо некалькі месяцаў».

«Нельга выключыць і крымінальную вэрсію краху Белцэнтру, — гаворыцца далей у артыкуле. — Крымінальны вышук, які расьследуе таямнічае забойства Дытэра Мэтцнэра, дапытвае сьведкаў пра іхныя кантакты зь Беларускім цэнтрам. У сувязі з гэтым усё часьцей гавораць пра менскую мафію...»

Праз некалькі дзён у гэтай жа газэце зьявіўся новы артыкул, у якім Галіна і Віктар Роўды (паводле нашых зьвестак, гэта былыя супрацоўнікі Менскага інстытуту культуры) апратэстоўваюць папярэднюю публікацыю. Яны адназначна сьцьвярджаюць: «Цэнтар працуе». У будучыні, як кажа В.Роўда, тут плянуецца арганізаваць эўрапейскае бюро на чале з прафэсарам Я.Бабосавым з Акадэміі Навук Беларусі. Сп.Роўда згаджаецца, што ў Цэнтра шмат фінансавых праблемаў, і таму тэлефон адключаны. Прычына ў тым, што перабудова памяшканьняў каштавала болей, чым разьлічвалі, — ажно 800.000 дойчмарак. Але ў хуткім часе, як сьцьвярджае сп.Роўда, чакаюцца грошы ад беларускага міністэрства фінансаў, і тады ўсе рахункі будуць аплочаныя. «Доктар Роўда ўвесь час падкрэсьлівае ў размове афіцыйны статус Цэнтру ў супрацоўніцтве Нямеччыны і Беларусі, гаворачы, што беларускі ўрад падтрымлівае іхнюю дзейнасьць», — піша газэта. Між тым, як адзначаецца ў артыкуле, беларуская амбасада ў Боне афіцыйна паведаміла, што «ня мае нічога агульнага з Цэнтрам».

Відаць, канцы гэтай заблытанай гісторыі трэба шукаць у Менску.

Падрыхтаваў
Мікола ГРЫНЯВІЦКІ

Пра што гаварыў Сорас з Лукашэнкам

12—13 студзеня ў Менску знаходзіўся вядомы амэрыканскі фінансіст Джордж Сорас, фонды якога існуюць у 23 краінах сьвету.

Толькі летась Сорас патраціў на дабрачынныя праграмы фондаў 183 мільёны даляраў. За час існаваньня Беларускага фонду Сораса, заснаванага ў кастрычніку 1992 г., для падтрымкі навукі, культуры і адукацыі ў Беларусі выдаткавана 3,5 мільёны даляраў.

Сп.Сорас сустрэўся з прэзыдэнтам Аляксандрам Лукашэнкам і меў зь ім гаворку амаль на дзьве гадзіны. Як сказаў на прэс-канфэрэнцыі Джордж Сорас, размова вялася ў асноўным па пытаньнях свабоды прэсы. Падрабязнасьці амэрыканскі госьць выразна не паведамляць, але адзначыў: «Я спадзяюся, што прэзыдэнт гатовы да паляпшэньня дачыненьняў з прэсай». Адказваючы на пытаньні журналістаў, сп.Сорас пераказаў адзін момант гаворкі з Лукашэнкам: «Я сказаў прэзыдэнту, што выкарыстаньне выдавецтва ў якасьці сродку кантролю над прэсай недапушчальнае. Прэзыдэнт адказаў, што друкарскі станок знаходзіцца ў ягоных руках і ён можа распараджацца ім. Тады я заўважыў, што ў такім выпадку вы, спадар прэзыдэнт, зьяўляецеся прыхільнікам савецкага рэжыму і закрытага грамадзтва».

Што датычыць далейшага фінансаваньня праграмаў Фонду, то сп.Сорас заявіў, што яно будзе працягвацца, але канкрэтныя праграмы, якія будуць падтрымлівацца, яшчэ ня вызначаныя. Хоць паводле словаў самога Джорджа Сораса, ён схільны траціць уласныя грошы найперш на адукацыю, навуку і сродкі масавай інфармацыі.

СІМ

Даклад «Freedom House»

Амэрыканская праваабарончая арганізацыя «Freedom House» («Дом Свабоды») нядаўна апублікавала штогадовую справаздачу аб узроўні палітычнай свабоды ў розных краінах сьвету.

Летась колькасьць краінаў, якія лічацца свабоднымі дзяржавамі, павялічылася да 76. На жаль, амаль 80% насельнікаў Зямлі яшчэ жывуць у краінах, якія не зьяўляюцца свабоднымі або не даюць сваім грамадзянам поўнай ступені свабоды. Да гэтай катэгорыі дзяржаваў належыць і Беларусь.

Польскія вайскоўцы вывучаюць беларускую мову

У Варшаўскай вайсковай тэхнічнай акадэміі, якая лічыцца прэстыжнай навучальнай установай, ужо другі год курсанты вывучаюць беларускую мову.

Чатыры групы курсантаў кожны тыдзень маюць 5 гадзінаў беларускай мовы. Іхны выкладчык доктар Рычард Віткоўскі кажа, што ставіцца мэта, каб будучыя польскія афіцэры практычна авалодалі моваю і ў выпадку неабходнасьці змаглі лёгка паразумецца зь беларускімі калегамі.

Мікола ВАЎРАНЮК

Сяргей ДУБАВЕЦ

Беларусь і Літва: мадэль добрасуседства

На пытаньні рэдактара СВАБОДЫ Ігара Герменчука адказвае рэдактар беларускай газэты «Наша Ніва» Сяргей Дубавец.

І.Г. Раз ці два на месяц нашая прэса паведамляе пра беларуска-літоўскія перамовы ў справе дэлімітацыі і дэмаркацыі дзяржаўнай мяжы. Часам згадвалі, што перамовы зайшлі ў тупік з прычыны спрэчкі вакол чыгуначнай станцыі Гадуцішкі. Праходзіў месяц — і ўсё паўтаралася зноў. Паспаліты чытач пацiскае плячыма: папярэдні Вярхоўны Савет Беларусі выказваў прэтэнзіі на Вільню, а гэты ўсё зьвёў да нейкіх там Гадуцішак... Палітыкі спрачаюцца, а што пра гэта думаеш ты, культурнік, назіраючы за падзеямі зь Вільні?

С.Д. Гадуцішкі «прыдумаў» Кебіч. Дакладней, Кебіч пачаў гутарку пра санаторыю Чацьвёртай ўправы «Беларусь» у Друскеніках, збудаваную за беларускія грошы пераважна для цэкоўскіх „сардэчнікаў", якім на поўдзень езьдзіць не рэкамэндавалі дактары. А тут — свой клімат, Нёман, сосны, воды, гразі... Літоўцы за «Беларусь» вырашылі запатрабаваць Гадуцішкі. Завязалася міждзяржаўная спрэчка, якую кожны адукаваны беларус інакш як яшчэ адну правакацыю адчужэньня разглядаць ня можа.

Кебіч і ягоная каманда не былі адукаванымі беларусамі і таму нічога іншага, апроч роднай сэрцу цэкоўскай санаторыі «Беларусь», за паўночнай мяжою ня бачылі. Сёньняшняя прэзыдэнцкая брыгада на чале са сваім кіраўніком ня бачыць там увогуле нічога. Пакет эканамічных дамоваў зь Літвой стандартны і прыдатны для любой іншай краіны. Між тым тут існуе, высьпявае, часам нагадвае пра сябе вялікая культурная праблема, якая з Гадуцішкамі ня мае нічога агульнага.

І.Г. Ты маеш на ўвазе беларускія прэтэнзіі на Вільню?

С.Д. Не прэтэнзіі, а разуменьне праблемы з абодвух бакоў. Прэтэнзіі — гэта калі крыкнуў і чакаеш зваротнага крыку... Пакуль не завяжацца бойка. А ў мяне кулакі не сьвярбяць. Мне цікава ўбачыць магчымую мадэль нашага добрасуседзтва. Але для гэтага трэба ўлічыць вельмі многае, найперш — нашую агульную зь літоўцамі гісторыю.

Старадаўні традыцыйны рэгіён Віленшчына на тэрыторыі сучаснай Беларусі даходзіць пад Маладэчна, мае сваю спэцыфіку і цэнтар усіх памкненьняў насельніцтва — горад Вільню. Сюды, а ня ў Менск ці Горадню, спрадвеку ехалі ашмянскія, смаргонскія, пастаўскія людзі — на рынак, на вучобу, на працу. Прычына ўзьнікненьня гэтага рэгіёну — моцная эканамічная і культурная прыцягальная сіла Вільні і тое, што паміж ёю і сучаснай беларускай тэрыторыяй да 1990-х гадоў ніколі ў гісторыі не было міждзяржаўнай мяжы.

Вільня — сталіца Вялікага княства Літоўскага, у якім дамінавалі сучасныя беларускія землі і беларуская культура. 200 гадоў таму, калі Вільня была захопленая Расеяй, яна стала цэнтрам расейскай губэрні, тут на роўных правах існавалі прадстаўнікі ўсіх паняволеных імпэрыяй народаў. На мяжы нашага стагодзьдзя гэтыя прадстаўнікі пачалі ствараць свае нацыянальныя культурныя і палітычныя групы, якія абмяркоўвалі магчымасьці адраджэньня ВКЛ. Але ў часе першай сусьветнай вайны пад нямецкай акупацыяй найбольшую актыўнасьць выявіла літоўская група — Тарыба. Неўзабаве прыйшлі бальшавікі — і Тарыба ўцякла ў Коўна. На зьмену бальшавікам у 1919 г. прыйшлі палякі і гаспадарылі тут да 1939 г. Пасьля зноў прыйшлі бальшавікі, захапілі горад і неўзабаве паводле пакту Молатава—Рыбэнтропа аддалі яго Літве. Пасьля зноў былі немцы, зноў бальшавікі, толькі ўжо літоўскія. У 1950 г. БССР перадала Літве некалькі сваіх раёнаў. А ў 1991 г. паміж Беларусяй і Літвой пачала ўзводзіцца дзяржаўная мяжа, якая сёньня выглядае больш «непралазна», чым нават былая заходняя мяжа СССР. За мяжою засталіся 60 тыс. пашпартных беларусаў, Вільня, у якой нарадзілася і пакінула мноства памяткаў беларуская культура, і кавалак традыцыйнага рэгіёну — Віленшчына. Ну і, зразумела, санаторыя «Беларусь».

У часе міждзяржаўнае спрэчкі Беларусь сутнасна не паставіла праблемы сваіх гістарычных правоў. Праігнаравала гэтую праблему і Літва. Варыянт добрасуседзкае згоды быў заменены на жалезную заслону-мяжу і грызьню за Гадуцішкі.

І.Г. Значыць, ня выйграў ніхто?

С.Д. Тут немагчыма выйграць, бо самая гульня пачнецца толькі заўтра, калі гульцы «набяруць форму». Сёньня беларускай пазыцыі — афіцыйнай ці неафіцыйнай — яшчэ не існуе. Але яна непазьбежная, і выпрацоўваць яе трэба вельмі прадумана, каб яна ўлічвала ўсе фактары і не вяла да канфрантацыі.

Што тычыцца гэтых перамоваў... Можна зразумець літоўцаў. Па-першае, гэта ня тыя літоўцы, якія запрасілі БНФ правесьці свой першы зьезд у Вільні, разумеючы, што лепей мець у аблічы Беларусі сябра, чым ворага, і што Літва, як менш саветызаваная краіна, можа выступіць носьбітам дэмакратычных каштоўнасьцяў «на ўсход». Тыя літоўцы сёньня ў апазыцыі. Па-другое, гэта ня тыя беларусы, зь якімі можна размаўляць пра каштоўнасьць гістарычнай традыцыі, бо яны ня ведаюць, што гэта такое. Можна зразумець літоўцаў, якія сьпяшаюцца ў аб'яднаную Эўропу і таму ім трэба як найхутчэй «закрыць» пытаньні «з другога боку». Але гэта таксама недальнабачная палітыка.

Рэч у тым, што ўчорашняе і сёньняшняе кіраўніцтва Беларусі прадстаўляе не Беларусь, а расейскую ўскраіну і яе насельніцтва. Урад Лукашэнкі ні закрыць, ні паставіць пытаньні беларуска-літоўскіх узаемаадносінаў ня можа. Бо нават калі дасьведчаныя экспэрты падрыхтуюць адпаведны матар'ял, то сёньняшнія кіраўнікі ня ўбачаць у ім ані беларускіх, ані тым больш літоўскіх інтарэсаў. Але рана ці позна на зьмену гэтаму кіраўніцтву прыйдзе кіраўніцтва беларускае, з разуменьнем важнасьці традыцыі і пераемнасьці. І тады слова *Вільня* будзе стракацець у сродках масавай інфармацыі, школьных падручніках і ўрадавых заявах. Да сур'ёзнае канфрантацыі будзе зусім блізка. Прадбачыць яе і папярэдзіць сёньня яшчэ магчыма.

І.Г. Ты ўпэўнены, што новы ўрад Беларусі будзе сапраўды беларускі і будзе ва ўсёй паўнаце ўяўляць сабе і прадстаўляць беларускія інтарэсы?

С.Д. Упэўнены, што рана ці позна так будзе. Бо інакш Беларусь будзе сапраўды толькі выказваць прэтэнзіі Літве па маскоўскай шпаргалцы, будзе праваднiком маскоўскай палітыкі, арыентаванай на канфлікт у рэгіёне. Масква ніколі не адмовіцца ад таго, каб патаргаць гэтых свабодалюбівых літоўцаў беларускімі рукамі.

Новы беларускі ўрад напэўна паставіць праблему дэлітуанізацыі рэгіёну, адраджэньня беларускага музэйніцтва, школьніцтва, магчымасьці для беларусаў вольна наведваць Вільню. Новы ўрад закрые мяжу з Расеяй, г.зн. выб'е ў літоўцаў галоўны аргумант супраць беларуска-літоўскай інтэграцыі. Новы ўрад будзе ставіць праблему асаблівага статусу для Віленшчыны. Усё гэта — старыя ідэі, якія ўвесь час «лётаюць у паветры» і нікуды адтуль не зьнікаюць. І калі сёньня іх як бы яшчэ можна схаваць за чыгуначнай станцыяй Гадуцішкі, то ў пэрспэктыве яны паўстануць ва ўсёй моцы, хочам мы гэтага ці не. Іх нельга зьнішчыць ці ізаляваць. Яны тояць у сабе вялізную шкоду і вялізную карысьць. Іх трэба распрацоўваць, прычым разам.

Магчыма, найперш гэта мусіла б разумець Літва. Пакуль беларуская незалежнасьць мае эмбрыянальны выгляд, літоўцы маглі б шмат дапамагчы Беларусі «даганяць Эўропу» і хутчэй успрыняць каштоўнасьці эўрапейскага суседзтва. Хоць бы з той інтэнсыўнасьцю, зь якой гэта робіць Польшча. Пры падобных узроўнях эканамічнага разьвіцьця і дабрабыту людзей, дэмакратызацыі масавае сьвядомасьці і ўзаемнай інтэграцыі пытаньні прыналежнасьці традыцый, тэрыторый і гарадоў набываюць факультатыўнае значэньне.

Усё залежыць ад таго, які код узаемаадносінаў будзе закладзены. Сёньня з абодвух бакоў ёсьць і добрая, і благая воля. Прычым усё выглядае вельмі кантрасна. Я сустракаў нянавісьць беларусаў да літоўцаў і нянавісьць літоўцаў да беларусаў. Але я сустракаў і ўзаемны інтарэс. Інтарэс гэты каштоўны і надзвычай крохкі. Яму ў сёньняшніх умовах вельмі цяжка, бо ніхто яго не ўмацоўвае. Затое для нянавісьці створаныя ўсе ўмовы — тут і мяжа, і мяшчанскае мысьленьне журналістаў, і спадчына савецкай прапаганды адчужэньня.

І.Г. Якія могуць быць падставы добрае волі і ўзаемнага інтарэсу?

С.Д. Трэба прызнаць, што Вялікае княства Літоўскае — гэта найвялікшая палітычная спадчына як літоўцаў, так і беларусаў. Калі мы не прызнаем, што гэта агульная спадчына, мы непазьбежна будзем яе дзяліць, прычым вельмі жорстка. Кожны будзе рваць на сябе. Бо і для беларусаў, і для літоўцаў гэта адзін корань, іншага, на які можна было б «сьпіхнуць» канкурэнта, няма. І таму паўтараць да страты прытомнасьці, што ВКЛ — гэта толькі сучасная Літва або толькі сучасная Беларусь абсурдна, бо гэта і тое, і тое разам.

Сталіцаю Вялікага Княства Літоўскага была Вільня. Абсурдна вымагаць ад беларусаў, каб яны называлі гэты горад Вільнюсам, а Вялікую вуліцу, на якой жыў і працаваў Францішак Скарына, — у зусім славянскім, дарэчы, асяродзьдзі — вуліцай Діджейі. Ніхто ня хоча зракацца свае гістарычнае спадчыны. А цывілізаваная сьвядомасьць патрабуе пераемнасьці.

Калі Віленшчыну насяляюць грамадзяне Беларусі, яны ня мусяць літоўскімі законамі разглядацца як чужаземцы, бо гэта па сутнасьці грамадзяне ВКЛ, якія жывуць у сталіцы княства і культурна арыентаваныя на поўдзень гэтай краіны. Прысутнасьць рэаліяў ВКЛ у сьвядомасьці — гэта і ёсьць падставы нашага нармальнага самапачуцьця.

Адным словам, што да Вільні і Віленшчыны, то мы мусілі б ствараць беларуска-літоўскі парытэт. Было б недальнабачна меркаваць, што гісторыя ў рэгіёне ўжо скончылася і сёньняшнія рэаліі ўсталяваныя назаўсёды. Толькі за апошняе стагодзьдзе «непарушныя» рэаліі тут усталёўваліся дзясятак разоў, і кожны раз ненадоўга. І так адбывалася, бо не было прадуманага парытэту. Хіба толькі ў рэаліях ВКЛ гэты парытэт быў і дазволіў сытуацыі ў нязьменнасьці праіснаваць некалькі стагодзьдзяў.

І.Г. Але сёньня нельга сказаць, што такі парытэт ёсьць?

С.Д. Сёньня Вільня прызнаецца адназначна літоўскім горадам, больш за тое — сталіцай літоўскай дзяржавы. Літоўская дзяржава, у адрозьненьне ад ВКЛ, — невялікае ўтварэньне з монакультурнай, монаканфэсійнай і монанацыянальнай арыентацыяй. Ніякага парытэту народаў тут няма. Ёсьць народ дзяржаўны і так званыя нацыянальныя меншасьці. Літоўцы, якія ў большасьці прыехалі з «чыстай Літвы», — людзі дзяржаўныя, а карэннае насельніцтва, якое ў большасьці сваёй не літоўцы, — нацыянальныя меншасьці. Я ня маю тут на ўвазе прыблышоў савецкага часу, пасланцаў камунізму з усяго вялізнага абшару ад Буга да Курылаў. Хоць і ў гэтым патоку выразна вылучаецца плынь людзей з гістарычнай Віленшчыны, з Ашмяны, Смаргоняў, Паставаў, Воранава і г.д., традыцыйна арыентаваных на Вільню. Сёньня ўсе яны мусяць старанна вывучаць дзяржаўную літоўскую мову, калі хочуць чаго-небудзь дасягнуць у жыцьці. Менавіта мусяць, што, дарэчы, не спрыяе ўсеагульнаму жаданьню. У крамах, установах, паўсюль першы зварот работніка да кліента мусіць быць па-літоўску, і два тутэйшыя беларусы (прадавец і пакупнік) пакорліва выконваюць гэтую фармальнасьць, перш чым перайсьці

Працяг на стар.6

Беларусь і Літва: мадэль добрасуседзтва

Пачатак на стар.5

на даступную абодвум мову. На чатырох літоўскамоўных каналах тэлебачаньня беларуская мова гучыць толькі 10 хвілін раз на тыдзень. Прычым некаторыя наракаюць, што гэтая праграма трактуе ўсё зь беларускіх пазыцый. Але, на маю думку, у беларуска-літоўскіх дачыненьнях такія нараканьні — вузкалобыя, бо справа тут ня ў тым, каб адстойваць нейкія пазыцыі, свае трактоўкі гісторыі і г.д., а ў тым, чаго мы хочам, якая нашая ўзаемная суседзкая воля — добрая ці благая. Мы не супернікі, не спаборнікі — вось што галоўнае.

І.Г. Дарэчы, а што робяць віленскія беларусы?

С.Д. Яны малаактыўныя, што блага, і законапаслухмяныя, што добра. Бо праблема міждзяржаўных узаемаадносінаў вырашаецца не на іхным узроўні (яны, «дыяспара» без «мэтраполіі» за плячыма, нічога ня значаць), а на ўзроўні дзяржаваў, на ўзроўні парытэту.

Парытэту сёньня няма. Воляю лёсу беларусы далі літоўцам вялізную фору ў рэгіёне. Можна зразумець, чаму, і зваліць усё на беларусаў. А можна зваліць усё на літоўцаў. Але з такіх падыходаў не вынікае нічога добрага. Прызнаньне савецкага status quo з усімі ягонымі дэфармацыямі — гэта прызнаньне тае ільдзіны адчужанасьці і ўзаемнай нянавісьці, якая за савецкім часам нарошчвалася тут крамлёўскімі геапалітыкамі. Але ні першая, ні другая, ні трэцяя пазыцыі не вядуць да дабра.

Рэч у тым, што літоўцы маюць пад бокам у тры разы большы этнас, які сёньня пачынае імкліва дасьпяваць, фармавацца ў нацыю. Адгарадзіцца ад яго каменнай сьцяной нерэальна. Пры ўсіх сёньняшніх рэаліях, якія зьявіліся паміж намі, маладая нацыя ня будзе доўга перабіраць у пошуках ворагоднага ворага. А калі вызначыцца «мэтраполія», заварушыцца і «дыяспара». Джын, якога сёньня імкнуцца не заўважаць, улагоджваць або проста затыкаць у ягонай хліпкай пасудзіне, выскачыць адтуль, і тады пра добрасуседзтва гаварыць будзе ўжо немагчыма.

Мэтадалягічна падставы добрасуседзтва можна сфармуляваць так: беларускі бок дбае пра літоўскія інтарэсы (зважаючы на працэсы дасьпяваньня нацыі ў самой Беларусі), а літоўскі бок дбае пра інтарэсы беларускія (думаючы адначасова пра ўлагоджваньне сваіх правых радыкальных нацыяналістаў). З такімі настроямі можна сядаць за стол перамоваў. Але гэтага мала.

Ужо сёньня паміж нашымі краінамі існуе інфармацыйны вакуум. Хоць якраз Віленшчына мае патрэбу ў поўнай двухбаковай інфармацыі. Гэта першая падстава «народнай дыпляматыі». Мы мусілі б зьведаць адно аднога і пачаць выяўляць адныя да адных цікавасьць. Нельга сказаць, што гэтага зусім няма ў прыродзе літоўцаў і беларусаў. Між тым вакуум робіцца ўсё больш непралазны. Сёньня літоўцам найбольш цікавыя яны самі, а беларусам яшчэ не цікавы ніхто.

І.Г. Паспалітаму беларусу што-небудзь уявіць сабе пра літоўскія інтарэсы немагчыма. Дый беларускаму палітыку, каб дбаць, як ты кажаш, пра гэтыя інтарэсы, трэба нешта з сабой зрабіць...

С.Д. У тым і рэч. А без гэтага мы адкрыта ідзем да канфлікту. Дзьве «чужыя», «халодныя» краіны, у якіх больш за 700 км агульнай мяжы.

Літва сёньня, па-мойму, імкнецца ўнікнуць усіх сваіх праблем зь Беларусяй, пакуль Беларусь іх не паставіла. Літва хоча ўскочыць у Эўропу і сказаць: «мяне тут няма» альбо: «за вамі расейскі мядзьведзь, а за мной Эўропа, NATO і г.д.» Але пры такой лёгіцы якім трэба ўяўляць сабе наш сьвет і рэгіён заўтра? Міндоўг і Вітаўт кульнуцца ў труне ад такіх кашмараў!

Што такое згода і паразуменьне? Гэта калі я разумею, чаго ты хочаш, і імкнуся, каб ты быў гэтаксама задаволены нашым суседзтвам, як і я.

Я ўжо казаў пра фору Літвы ў гэтым стагодзьдзі. Як нацыі мы пачыналі з аднолькавых стартавых узроўняў і ў аднолькавых умовах, але Літве тройчы пашанцавала больш: міжваенная дзяржаўнасьць, Вільня, выхад з СССР. І таму я бачу літоўскія інтарэсы ў збалянсаваньні гэтага шанцунку з намі, пакуль мы не ператварыліся ў рэваншыстаў-рабаўнікоў.

На маю думку, ёсьць некалькі агульных захадаў, якія маглі б зьняць праблему нашых узаемаадносін на будучыню.

1. Літва мусіла б вярнуць сталіцу ў Коўна. Я прадбачу, што гэта будзе тэмай найгучнейшага крыку маладога беларускага нацыяналізму, а таксама крайніх літоўскіх правых. Але зауваж, што ад Літвы тут нічога не адымаецца. Наадварот. Такія крокі сьведчаць пра веліч краіны і яе ўпэўненасьць у сваіх сілах. Што да Літвы, то ў ёй мудрасьць адных палітыкаў кантрастуе з хутаранскай закрытасьцю іншых. Першыя моцуць мысьліць вобразна, і ў нашых гутарках ніколі не бывае тупіковых сытуацый. Яны кажуць: «Калі вы прэтэндуеце на Вільню, то мы прэтэндуем на Менск». Я адказваю: «Цудоўна! Тады забірайце нас разам з Гомлем». Вось гэта мысьленьне грамадзян Вялікага княства Літоўскага. Мы, як два народы гэтай дзяржавы, разглядаем Вільню як сталіцу ВКЛ, а Коўна і Менск — як сталіцы сучасных палітычных утварэньняў ЛР і РБ. Сёньня ВКЛ няма. Літоўцы па сутнасьці адрадзілі ковенскую незалежнасьць, а мы блізкія да незалежнасьці БНР. І калі прыйдзе час аднаўляць ВКЛ (няхай праз трыста гадоў), у нашых нашчадкаў з выбарам сталіцы не павінна быць праблемаў.

2. Літва мусіла б увесьці для Віленшчыны асаблівы статус шматмоўнага, шматканфэсійнага рэгіёну, што вярнула б Вільні не афіцыйны статус культурнай сталіцы Усходняй Эўропы. Колісь з такім статусам Вільня дала сьвету мноства выдатных беларусаў, летувісаў, палякаў, французаў, габраяў, расейцаў... Доўга пералічваць, бо тут варта называць усіх. А цяпер што яна дасьць? Толькі літоўцаў і толькі Літве? Заўваж, што я зноў дбаю найперш пра літоўцаў.

3. Літва мусіла б паставіць Беларусі ўмову адкрыцьця мяжы пры папярэднім закрыцьці мяжы Беларусі з Расеяй.

Вось і ўсё. Я думаю, што гэтага дастаткова, каб цалкам апраўдаць у вачох беларусаў літоўскую юрысдыкцыю Вільні і Віленшчыны, а таксама прынцып непарушнасьці сучасных межаў.

І.Г. А што мусіла б Беларусь?

С.Д. Пакуль што — правесьці дэмакратычныя выбары, дасьпець да нармальнага прэзыдэнта і ліквідаваць інфармацыйны вакуум вакол Літвы.

Любы поступ у нашых узаемаадносінах і наша добрая воля ляжаць толькі ў прасторы спадкаемніцтва традыцыяў ВКЛ. Магчыма некалі ў гэтым партнэрстве павядзе Беларусь. Сёньня ж такую місію мусіць выконваць Літва. Інакш, баюся, Беларусь праз нейкі час павядзе не ў партнэрстве, а ў канфлікце. А гэта ўжо ня тая тэма, якая б дазваляла будаваць мадэлі добрасуседзтва.

Вільня, 25 сьнежня 1994 г.

Валянцін ГОЛУБЕЎ:

«Літва з радасьцю глытала маскоўскі кручок»

Сапраўды, каб прагназаваць на будучыню, трэба ведаць мінулае. Сумняваюся, аднак, што спробы знайсьці апірышча беларуска-літоўскіх адносінаў толькі ў гісторыі Вялікага княства Літоўскага могуць быць плённымі. Рэч у тым, што дзяржаўны і грамадзкі погляд на нашу супольную мінуўшчыну ўжо сфармаваўся і ў Беларусі, і ў Літве. На жаль, зь велізарнымі перакосамі — і ў нас, і ў іх. І калі нашыя суседзі ўжо зь першай клясы даводзяць дзеткам, што Вялікае княства Літоўскае — такая ж дзяржава літоўцаў, як і сёньняшняя Літоўская Рэспубліка, іх можна зразумець. Падабаецца нам такі падыход ці не падабаецца, але гэта ўжо стала дзяржаўнай палітыкай Літвы.

Рэч у тым, што сапраўдную гісторыю ведаюць прафэсіяналы ды частка зацікаўленай інтэлігенцыі, астатнія вывучаюць яе па напісаных сучаснікамі манаграфіях ды падручніках. Дзеля мацаваньня нацыянальнай сьвядомасьці, гуртаваньня нацыі выкарыстоўваецца ўсё магчымае. Шкада толькі, што ў Беларусі па прычыне адсутнасьці нацыянал-дзяржаўнікаў у кіраўніцтве робіцца адваротнае — афіцыйныя асобы на поўным сур'ёзе паўтараюць распрацаваную расейскай імпэрскай прапагандай яшчэ ў канцы XVIII ст. тэорыю пра «захоп» беларусаў літоўцамі і, значыцца, аб законнасьці «вызваленьня» і «узьядналньня». Цяжка ставіць пытаньне пра статус былой сталіцы княства, калі ня кожны беларус сёньня ведае, што Вільня і Вільнюс — адзін і той жа горад.

Фактам ёсьць тое, што 200-гадовая акупацыя дала свае адмоўныя вынікі. Русіфікацыя, нацыянальны нігілізм пануюць у кіраўнічым асяродзьдзі дзяржавы. Але фактам ёсьць і тое, што нацыя захавалася, нягледзячы на мураўёўшчыну, сталіншчыну і Курапаты. Натуральна, што нацыянальная інтэлігенцыя спрабуе прагназаваць палітычную будучыню Беларусі. Але ж трэба быць рэалістамі. Адна рэч на палітычным, культурніцкім узроўнях спрыяць добрасуседзкім адносінам, расказваць сваім народам пра вялікую сумесную спадчыну і праз гэтаісьці да празрыстасьці мяжы, аднолькавай адкрытасьці Вільні для літоўцаў і беларусаў і зусім іншае — рэкамэндаваць літоўцам (хоць і на ўзроўні газэтных разважаньняў) перанесьці сталіцу ў іншы горад.

Мяркую, што для таго, каб разважаць пра пэрспэктывы, пра будучыню беларуска-літоўскіх дачыненьняў, трэба абавязкова прааналізаваць сытуацыю ў рэгіёне на працягу апошніх стагодзьдзя і, што вельмі важна, у апошнія 5 гадоў — пасьля набыцьця Беларусяй і Літвою незалежнасьці.

Аналізуючы стан літоўска-беларускіх дачыненьняў, як за апошнія сто, так і за пяць гадоў, выразна бачыш, што заўсёды знаходзяцца сілы, якія імкнуцца стварыць ці падтрымліваць пэўную палітычную напругу ў нашых стасунках. Інсьпіруюцца такія спробы з тэрыторыі дзяржаў-суседак, часьцей за ўсё з усходу. Хачу нагадаць некалькі інсьпіраваных Расеяй авантур, так ці інакш зьвязаных з праблемаю Віленшчыны.

У першую чаргу варта прыгадаць Маскоўскую дамову 12.07.1920 паміж Літвой і савецкай Расеяй, паводле якой бальшавіцкі рэжым прызнаў за Літвой «правa» на Вільню, Горадню, Ашмяны, Сьвянцяны, Ліду... А стварэньне 27.02.1919 Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі Літвы і Беларусі? А Рыская дамова 1921 г.? А пагадненьне Літвы і СССР ад 10.10.1939, у адпаведнасьці зь якім Літва атрымлівала частку беларускіх земляў? Літва заўсёды з радасьцю глытала гэты кручок з прынадаю ў выглядзе Вільні, ад якога б рэжыму ні ішла прапанова. Дарэчы, некаторыя літоўскія палітыкі вельмі любяць згадваць гэтыя дакументы, забываючыся на тое, што сакрэтныя пратаколы да пакту Молатава-Рыбэнтропа на момант перадачы земляў ужо былі падпісаныя, таму СССР мала цікавіў факт адміністрацыйнай прыналежнасьці тэрыторыяў да Літвы ці да Беларусі. Усё рабілася савецкім...

Былі і свае, мясцовыя, прычыны для ўзьнікненьня пэўнай міждзяржаўнай напружанасьці ў асобныя пэрыяды. Нагадаю вядомую пастанову Прэзыдыюма Вярхоўнага Савету БССР аб Віленскім краі, прынятую ў 1989 г., публікацыі ў Літве артыкулаў і мапаў, дзе мяжа ідзе па лініі Дзятлава — Маладэчна — Мядзел — Паставы...

Сёньня практычна завяршыўся працэс дэлімітацыі і дэмаркацыі літоўска-беларускай мяжы, завяршаецца падрыхтоўка Дамовы аб добрасуседзтве і сяброўскім супрацоўніцтве. Узьнікае пытаньне: чаму гэта не было зроблена раней?

Упэўнены, што адказнасьць кладзецца ў асноўным на беларускіх палітыкаў. Камуністычная бальшыня Вярхоўнага Савету Беларусі рэзка адмоўна ставілася да незалежніцкай антыкамуністычнай палітыкі В.Ландзбэргіса. Да выбраньня ў жніўні 1991 г. Старшынём Вярхоўнага Савету Беларусі С.Шушкевіча, міждзяржаўныя адносіны зь Літвой падтрымліваліся ў асноўным праз дэпутатаў апазыцыі Беларускага Народнага Фронту.

Далейшыя кантакты ў многім пашырыліся дзякуючы менавіта С.Шушкевічу. Увосень 1991 г. у Вільні В.Ландзбэргіс і С.Шушкевіч падпісалі Дэклярацыю аб прынцыпах добрасуседзкіх адносінаў паміж Рэспублікай Беларусь і Літоўскай Рэспублікай. Аднак зрабіць больш у той сытуацыі, калі «партыя ўлады» зь непрыязнасьцю ставіліся да Шушкевіча, было напэўна, і немагчыма. Літоўскі бок у той час імкнуўся да больш шырокага супрацоўніцтва зь Беларусяй, высока цэнячы пазыцыю беларускага боку падчас эканамічнай блякады, калі «Літва выжыла ў многім дзякуючы Беларусі».

Зьмена лідара ў Літве значна паўплывала на стан беларуска-літоўскіх дачыненьняў. Хоць А.Бразаўскас неадноойчы заяўляў, што паміж Літвой і Беларусяй склаліся добрыя адносіны, у рэзалюцыі аб зьнешняй палітыцы, прынятай 23 сьнежня 1993 г., Сойм Літоўскай Рэспублікі не ўключыў Беларусь у лік літоўскіх прыярытэтаў.

Другі момант. Пасьля таго як распаўся СССР і Беларусь стала незалежнай, Літве стала цяжэй «ісьці ў Эўропу». Добра вядома, што Захад зьвяртае ўвагу у першую чаргу на тых, каго прыгнятаюць, дыскрымінуюць, каму пагражаюць... У Літве ўжо ўсталявалася ўнутраная стабільнасьць. Трэба было знайсьці пагрозу звонку. І яна хутка знаходзіцца. Мяркую, што менавіта з гэтай прычыны зьявілася ў Літве заява кіраўніка апазыцыі, што «вялікая эўразійская дзяржава праводзіць сваю палітыку рукамі палітыкаў Беларусі».

Пасьля ўзьнікае «праблема» санаторыі «Беларусь» у Друскеніках і станцыі Гадуцішкі. І ня трэба казаць, што Гадуцішкі «прыдумаў» Кебіч. Кебіч вінаваты ў тым, што ня змог з розумам забраць сваё, пачаўшы недарэчны «гандаль» — нашую санаторыю за нашую ж станцыю. Але што пра гэта гаварыць, ужо ўсё зроблена...

Мяркую, што не пазьней, чым у лютым, дамова аб дэмаркацыі і дэлімітацыі мяжы паміж Беларусяй і Літвой будзе падпісаная, канчаткова вырашыцца пытаньне і з санаторыяй. Адзначу толькі, што гэта зусім не заслуга «новых сілаў і асабіста прэзыдэнта», як пасьля напіша прэса. Гэта вынік больш чым двухгадовай карпатлівай працы спэцыялістаў і палітыкаў.

Упэўнены, што ў беларуска-літоўскіх дачыненьнях вялікая пэрспэктыва, але толькі пры ўмове хуткіх дэмакратычных выбараў у Беларусі, выпрацоўкі сапраўды нацыянальнай палітыкі і зьяўленьня сапраўды беларускага кіраўніцтва ў нашай краіне.

Валянцін ГОЛУБЕЎ,
сакратар Камісіі Вярхоўнага Савету па міжнародных справах

Серада 18 студзеня

Беларускае тэлебачаньне
8.00 Фільм-канцэрт
8.15 Люстэрка Сі-Эн-Эн
8.30 "Мае каханьне, мой смутак"
9.00 Тэлебачаньне — школе. Цетка і яе творчасьць
9.20 Эканамікст
9.30 "Павучыньне", с. 4
10.20 Лекцыі Н.Наважылавай
10.50 Мультфільмы
11.15 "Мой сьвет"
11.50 "Д'Артаньян і тры мушкетэры", м/ф, с. 1
13.15 Я.Паплаўскі. Канцэрт для хору "Мой ціхі дом"
13.50 "Танцпляцоўка", м/ф
15.15 Відэьма-нявідзьма
16.20 "Валошкі за Бугам", д/ф
16.40 Мультфільмы
17.00 "Працяг", д/ф
17.30 Сталіца
18.00 Навіны
18.10 Закон і ты
19.00 Навіны (Бі-Бі-Сі)
19.20 Шоў-прагноз
19.25 Мультфільм
19.40 Дамавічок
19.45 "Мае каханьне, мой смутак"
20.15 Люстэрка Сі-Эн-Эн
20.35 Калыханка
21.00 Навіны
21.40 Студыя "Палітыка"
21.55 Кліп-канцэрт
22.05 "Павучыньне", с. 5
22.55 Пад купалам Сусьвету
23.10 Навіны
23.30 Студыя "Формула"

Канал "Астанкіна"
5.30 Раніца
7.50, 8.50, 9.50, 14.50, 15.50, 17.50, 22.50 Навіны
8.00 "Топа Джыджыа"
8.25 "Дзікая Роза"
9.00 Клюб падарожнікаў
14.00 Вытворчасьць: буйны план
14.20 Грошы і цчасьце
14.30 Кроніка спраўнага жыцьця
14.40 Агенцтва "Шанец"
15.00 Паглядзі, паслухай
15.20 Адказы
16.00 Цін-тонік
16.20 "Элен і хлопцы"
16.50 Сьвет сёньня
17.00 Тэлерадыёкампанія "Мір"
17.40, 20.30 Надвор'е
17.45 "Хто ёсьць хто. XX стагодзьдзе". Ф.Кафка
18.00 Час пік
18.30 "Дзікая Роза"
18.55 Фабрыка мары
19.40 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час
20.40 Маналег
20.50 Прэмія "Трыумф"
21.40 Вестуны
22.10 Баскетбол. Мужчыны. ЦСКА — "Паок" (Грэцыя)
23.05 У сьвеце джазу
23.25 Новыя жыхары
23.50 Прэс-экспрэс

Канал "Расея"
6.00, 7.00, 11.00, 13.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі
6.05 Зоркі гавораць
6.10 Рытміка
6.25 Між іншым
6.55 Рака часу
7.25 Тэлегазэта
7.30 Час спраўных людзей
8.00 Навіны Эй-Бі-Сі
8.25 Ключавы момант
8.35 "Пра тых, каго памятаем і любім". Б.Бабачкін
9.35 "Санта-Барбара"
10.25 Гандлёвы дом
10.40 Сялянскае пытаньне
11.05, 13.20 Спраўная Расея
14.00 Тэніс. Чэмпіянат Аўстраліі
15.05 Там-там-навіны
15.20 Сьвята штодня
15.30 Студыя "Рост"
16.05 Далёкі Усход
16.50 Мульты-пульці
17.00 Рэпартажы зь месцаў
17.10 Непапулярныя тэма
17.25 Кар'ера
17.55 Зваротны адрас
18.25 Свая гульня
19.25 Падрабязнасьці
19.35 "Санта-Барбара"
20.30 Ціхі дом
21.25, 22.50 Хакей. "Дынама" (Масква) — "Крылы Савета"
22.30 Аўтаміг
22.40 Экран крымінальных паведамленьняў

Санкт-Пецярбург
12.00, 14.30, 18.30, 21.30 Інфарм-TV
12.10 Мультфільм
12.20, 19.05 Музычны момант
12.25 "Пра тых, хто памятае", д/ф
13.00 Хуткая дапамога
13.30 "Мануэля", м/ф (Італія)
14.20 Мультфільм
14.45 "Цягнік у Каліфорнію", м/ф
16.25 Чароўная лінія
16.40 Тры колы, фаліянт і іншыя...
17.00 "Бітва за Ленінград", т/ф
17.55 Гістарычны альманах
18.50 Спорт, спорт, спорт...
19.10 Вялікі фэстываль
19.25 "Мануэля"
20.15 Мультфільмы
20.35 Блеф-клюб
21.10 Тэлекрама
21.15 Тэлеслужба бясьпекі
21.45 Спартовыя навіны
22.00 Ваш стыль
22.10 Хакей. "СКА" — "Сокал" (Кіеў)

НТВ
17.00 «Бэвэрлі Хілз, 90210»
17.30 Ватыкан, па той бок мяжы
18.00, 21.00, 23.15 Сёньня
18.35 Хакей зь Я.Маёравым
19.10 Сьвет кіно. "Воі Атлянтыды"
21.35 "Паліцыя Маямі. Дэпартамэнт нораваў"
22.35 Часінка
23.30 Кавярня "Абломаў"

8 канал
18.00 "Бабар", мульт.
18.30 Навіны
19.00 Нямецкая хваля
19.30 "Горац", м/ф, с. 2
20.30 "Гарадзкі гадзіньнік", "Навіны"
20.45 "Том і Джэры"
21.00 Студыя БМ
21.15 "Крутыя віражы", м/ф
22.05 "Чалавек-мішэнь". А.Ліванаў
23.00 "Шанцы"

Чацьвер, 19 студзеня

Беларускае тэлебачаньне
8.00 Фільм-канцэрт
8.30 Люстэрка Сі-Эн-Эн
8.45 "Мае каханьне, мой смутак"
9.15 "Сьніўся мне сад", д/ф
9.25 Фільм-канцэрт
10.00 Студыя "Эксклюзіў"
10.05 "Павучыньне", с. 5
10.55 "Д'Артаньян і тры мушкетэры", с. 2
12.30 Мультфільмы
13.10 "Марыя Мірабэля ў Транзысторыі", м/ф
14.20 Вытокі. Лекцыі беларускай мовы
14.40 "Кешка і садавіна", мульт.
14.45 "Узяць жывым", м/ф, с. 3
16.00 "Зямля Тарасэвіча", д/ф
16.30 Тэлебачаньне — школе. Рэлігія і культура старабеларускіх земляў у X—XII стст.
17.00 "Уладыка", д/ф
17.30 Парады агароднікам
18.00 Навіны
18.10 "Справа былая...", мульт.
18.20 Радавод
19.00 Навіны (Бі-Бі-Сі)
19.20 Фільм-канцэрт
19.45 Шоў-прагноз
19.50 Студыя "Эксклюзіў"
19.55 "Ін тайм"
20.15 Люстэрка Сі-Эн-Эн
20.30 Дамавічок
20.40 Калыханка
21.00 Навіны
21.40 Студыя "Палітыка"
21.55 Кліп-канцэрт
22.05 "Павучыньне", с. 6
22.55 Мультфільм
23.10 Навіны
23.30 Пад купалам Сусьвету
23.40 "Крок". "Тое-сёе пра піва"
0.10 Футбол. Зборная Францыі — зборная Беларусі. Пасьляслоўе да матча

Канал "Астанкіна"
5.30 Раніца
7.50, 8.50, 9.50, 14.50, 15.50, 22.50 Навіны
8.00 "Топа Джыджыа"
8.25 Вадохрышча
8.40 Народныя мэлёдыі
9.00 У сьвеце жывёл
9.40 Экслібрыс
14.00 Гульня па правілах
14.20 Кроніка спраўнага жыцьця
14.30 Лінія паводзін
14.40 Дазвольце прадставіцца
15.00 Мультытроля
15.30 На балі ў Папялушкі
16.00 Кампутар-хол
16.20 "Элен і хлопцы"
16.45 Сьвет сёньня
16.55 ...Да 16 і старэйшым
17.25 Хакей. ЦСКА — "Спартак"
20.00 Час
20.30 Надвор'е
20.40 Масква. Крэмль
21.00 Лято "Мільен"
21.30 "Ф... як Фэрбэнкс", м/ф (Францыя)
23.45 "Саната", мульт.
23.50 Прэс-экспрэс

Канал "Расея"
6.00, 7.00, 11.00, 13.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі
6.05 Зоркі гавораць
6.10 Рытміка
6.25 Між іншым
6.55 Рака часу
7.25 Тэлегазэта
7.30 Час спраўных людзей
8.00 Навіны Эй-Бі-Сі
8.25 Ключавы момант
8.35 Зусім сакрэтна
9.25 Музычны экспромт
9.35 "Санта-Барбара"
10.25 Гандлёвы дом
10.40 Сялянскае пытаньне
11.10, 13.20 Спраўная Расея
14.00 Тэніс. Чэмпіянат Аўстраліі
15.05 Там-там-навіны
15.20 Сьвята штодня
15.30 "І крыж свой асьцярожна нясу", д/ф
16.05 Штрыхі да партрэта
16.45 Зямля працу любіць
16.55 Кіпрас Мажэйка. Рэпартажы з Каліфорніі
17.25 Новыя людзі
17.35 "Чужая вясна", д/ф
18.10 Непапулярная тэма
18.15 Кліп-антракт
18.25 У сьвеце аўта- і матаспорту
19.25 Падрабязнасьці
19.35 "Санта-Барбара"
20.30 Гарадок
21.05 На палітычным Алімпе
22.30 Аўтаміг
22.40 Экран крымінальных паведамленьняў
22.50 Крыс Норман у Расеі

Санкт-Пецярбург
12.00, 14.30, 18.30, 21.30 Інфарм-TV
12.10 "Сьнягі", т/ф
12.30, 14.45, 17.40, 19.05 Музычны момант
12.35 "Нямецкая хваля"
13.00 Хуткая дапамога
13.30 Эўрапейскі калейдаскоп
14.00 "Пераканай мяне, і буду жыць", д/ф
14.55 "Раба каханьня", м/ф
16.25 Чароўная лінія
16.40 Лекцыя нямецкай мовы
16.55 Казка за казкай
17.45 Па ўсёй Расеі
18.00 "Унівэрсальныя гульні"
18.50 Спорт, спорт, спорт...
19.05 Вялікі фэстываль
19.25 "Самая абаяльная і прывабная", м/ф
20.50 Фільм-канцэрт
21.10 Тэлекрама
21.15 Тэлеслужба бясьпекі
21.45 Спартовыя навіны
22.00 Ваш стыль
22.10 "Тэлекампакт"
23.10 "Князёўны". Тэлеспэктакль

НТВ
17.00 «Бэвэрлі Хілз, 90210»
17.30 Ватыкан, па той бок мяжы
18.00, 21.00, 23.15 Сёньня
18.35 Такое спартовае жыцьцё
19.15 "Адна жанчына або дзьве", м/ф (Францыя)
21.35 "Паліцыя Маямі. Дэпартамэнт нораваў"
22.35 Часінка
23.30 Р.Нурыеў: "Я — танцоўшчык"

8 канал
18.00 "Бабар", мульт.
18.30 "У фокусе — сям'я"
19.00 Да ведама
19.30 "Саламея", м/ф (Бразілія), с. 1
20.30 Мультфільм
21.00 Студыя БМ
21.15 "Вайна прыватных дэтэктываў", м/ф (Францыя)
23.00 "Шанцы"

Пятніца, 20 студзеня

Беларускае тэлебачаньне
8.00 Фільм-канцэрт
8.25 Люстэрка Сі-Эн-Эн
8.40 Тэлесябрына
9.00 Тэлебачаньне — школе. Рэлігія і культура старабеларускіх земляў у X—XIII стст.
9.30 "Павучыньне", с. 6
10.20 "Ін тайм"
10.40 Мультфільмы
11.00 Дыскатэка "Тэлебома"
11.40 "Д'Артаньян і тры мушкетэры", с. 3
12.50 "Пра тое, як", т/ф
13.00 "Алеў, Алеў", м/ф (Турцыя)
14.40 Творчы вечар В.Вуячыча
16.35 "Банка коміксаў". Гумарыстычная праграма
17.00 "Віталь Біянкі", т/ф
18.00 Навіны
18.10 "Бегамльская легенда", д/ф
19.00 Навіны (Бі-Бі-Сі)
19.20 Дыялёгі аб спорце
19.40 Шоў-прагноз
19.45 Тэлесябрына
20.05 Вясёлы ўік-энд
20.15 Люстэрка Сі-Эн-Эн
20.30 Дамавічок
20.40 Калыханка
21.00 Навіны
21.40 Студыя "Палітыка"
21.55 Кліп-канцэрт
22.05 Эканамікст
22.15 Пад купалам Сусьвету
22.30 Навіны
22.50 "Джынджэр і Фрэд", м/ф

Канал "Астанкіна"
5.30 Раніца
7.50, 8.50, 9.50, 14.50, 17.50, 22.50 Навіны
8.00 Сарока
8.25 "Дзікая Роза"
9.00 Дапамажы сабе сам
9.30 Маладыя саліты опэрных тэатраў
14.00 Улада і рэформы
14.15 Наш прагноз
14.20 Кроніка спраўнага жыцьця
14.30 Да вашых паслуг
14.40 Шоў і бізнэс
15.00 "Прыгоды маленькага Мука", м/ф
16.20 Рок-лекцыя
16.50 Сьвет сёньня
17.00 Чалавек і закон
17.30 У гэтыя дні 50 гадоў таму
17.45, 20.30 Надвор'е
18.00 Бамонд
18.20 "Дзікая Роза"
18.50 Поле цудаў
19.40 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час
20.40 Чалавек тыдня
21.00 "Клан", м/ф (Францыя), с. 2
22.10 "Погляд" з А.Любімавым
23.05 Музагляд
23.50 Прэс-экспрэс

Канал "Расея"
6.00, 7.00, 11.00, 13.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі
6.05 Зоркі гавораць
6.10 Рытміка
6.25 Між іншым
6.55 Рака часу
7.25 Тэлегазэта
7.30 Час спраўных людзей
8.00 Навіны Эй-Бі-Сі
8.25 Бяз рэтушы
9.20 Ваенны кур'ер
9.35 "Санта-Барбара"
10.25 Гандлёвы дом
10.40 Сялянскае пытаньне
11.05, 13.20 Спраўная Расея
14.00 Тэніс. Чэмпіянат Аўстраліі
15.05 Там-там-навіны
15.20 Сьвята штодня
15.30 Студыя "Рост"
16.05 Правінцыяльныя лісты
16.45 Ніхто не забыты
16.50 Дысней штопятніцы
18.30 Пяць хвілін пра добрае жыцьцё
18.40 Ваша права
19.25 Падрабязнасьці
19.35 "Санта-Барбара"
20.30 Я — лідар
20.55 Кліп-антракт
21.05 «К-2»: «Сюжэт»
22.30 Аўтаміг
22.40 Дабрачынны вечар

Санкт-Пецярбург
12.00, 14.30, 18.30, 21.30 Інфарм-TV
12.10 "Вялікі шаўковы шлях", т/ф
12.30, 14.45, 17.50, 19.05 Музычны момант
12.35 "Нямецкая хваля"
13.00 Хуткая дапамога
13.30 Фільм-канцэрт
14.00 Мультфільмы
14.20 Падарожжа па Усходзе
14.50 "Самая абаяльная і прывабная", м/ф
16.15 Чароўная лінія
16.30 "Цюк", мульт.
16.45 "Паласаты хіт"
17.20 Чалавек на зямлі
17.55 Храм
18.50 Спорт, спорт, спорт...
19.10 Вялікі фэстываль
19.35 "Забіць шакала", м/ф
20.55 Фільм-канцэрт
21.10 Тэлекрама
21.15 Тэлеслужба бясьпекі
21.45 Спартовыя навіны
22.00 Ваш стыль
22.10 "Мацней за насланьне", м/ф (Італія—ЗША)

НТВ
17.00 «Бэвэрлі Хілз, 90210»
17.30 Цудоўная сямейка
18.00, 21.00, 23.15 Сёньня
18.35 Футбольны клюб
19.25 Мультфільмы
19.35 "Вэртыкаль", м/ф
21.35 "Паліцыя Маямі. Дэпартамэнт нораваў"
22.35 Часінка
23.30 "Рыміні, Рыміні: год таму", м/ф

8 канал
18.00 "Бабар", мульт.
18.30 "У фокусе — сям'я"
18.50 Дорэміфасолькі
19.00 Час мясцовы
19.30 "Саламея", с. 2
20.30 "Гарадзкі гадзіньнік", "Навіны"
20.45 "Том і Джэры"
21.00 Студыя БМ
21.15 "Філія", м/ф
22.50 "Куды падзецца абрабаваному"
23.10 "Шанцы"

Субота, 21 студзеня

Беларускае тэлебачаньне
8.00 "Прамэтэй". Фільм-балет
8.25 Эканамікст
8.35 Люстэрка Сі-Эн-Эн
8.50 Здароўе. Тэлечасопіс
9.20 Дабрачынны баль для дзяцей-сіротаў
9.30 "Мама", м/ф
10.55 "Люлю—анёл кветак"
11.30 Мультклюб
12.05 Канцэрт Дзяржаўнага ансамбля танцу Беларусі
12.50 Баскетбол. РТІ (Менск) — АЗАА (Асіповічы). 2-гі тайм
13.30 Шматгалосьсе
13.55 «Апэрацыя «Хальцаўге», м/ф
15.40 "Пасьля 2000 года", н-п/ф (Аўстралія)
16.40 Шоў-прагноз
16.45 "Новы год у Опэры"
18.35 Тэлекрама
18.45 «Пап-Ці»-TV, ч. 1
19.35 Вячэрні роздум
19.45 Дамавічок
19.50 Вясёлы ўік-энд
20.00 Міжнародныя спартнавіны
20.35 Калыханка
21.00 Навіны
21.40 Кліп-канцэрт
21.50 "Акалада"
22.30 "Геній", м/ф, с. 1
23.40 Пад купалам Сусьвету
23.50 Відэьма-нявідзьма

Канал "Астанкіна"
6.30 Суботняя раніца спраўнага чалавека
7.15 Спорт-шанец
7.45 Слова пастыра
8.00 «Марафон-15» — малышам
8.30 Тэлерадыёкампанія "Мір"
10.00 Ранішняя пошта
10.30 Сьвет будучага
11.00 Бяз паўзы
11.15 Смак
11.30 Кінаправда? "Першы эшалён", м/ф
13.50, 23.10, 0.05 Навіны
14.00 24 гадзіны
14.30 "Красаі гонар Расеі". Фільм 4-ы
14.55 Дзесьці ёсьць горад...
15.50 У сьвеце жывёл
16.30 Разумнікі і разумніцы
17.25 Да і пасьля
18.15 "Сяданак зь відам на Эльбрус", м/ф
19.40 Добрай ночы, малышы!
20.00 Час
20.35, 22.20 Надвор'е
20.45 Фантастычныя гісторыі, анэкдоты, пацешныя здарэньні
21.25 Матадор
22.25 Цёплы дом. Аўтарская праграма А.Шырвіндта
23.20 Тэнэрыф-94

Канал "Расея"
7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Весткі
7.20 Зоркі гавораць
7.30 Рака часу
7.35 Студыя "Рост"
8.05 Танцуе Ф.Рудзіматаў
8.25 Пілігрым
9.10 Парламанцкі тыдзень
9.55 Сьпяваюць драматычныя акторы
10.25 Да Масквы — далёка
11.10 Тэлерэдзьвт
11.15 Тэніс. Чэмпіянат Аўстраліі
12.15 Залатая шпора
12.40 Сялянскае пытаньне
13.20 Дэ факта
14.25 "Эдэра"
14.25 Зоркі Амэрыкі
14.55 Футбол бязь межаў
15.40 Адыходзячая натура
16.25 "Том Соер", мульт. (ЗША)
17.20 Пляц мастацтваў
17.55 Тэлерэдзьвт
18.10 Майстры
18.15 Сьвята штодня
19.40 "Снайпэр", м/ф
21.25 Джэнтльмэн-шоў
22.30 Аўтаміг
22.40 Праграма "А"
23.40 "Караваджа", м/ф (Вялікабрытанія)

Санкт-Пецярбург
6.30 Гадзіна Фрэйзэра
7.00 Добрай раніцы
10.05 Чароўная лінія
10.20 "Шалёная Лёры", м/ф
12.25 Музыка на замову
13.00 Хуткая дапамога
13.35 Кінаканал "Восень"
13.40 "Рэвізор", м/ф
15.45 Я і мой кот
16.00 "Задума", м/ф
16.50 Студыя "Уяві"
17.00 Кідайка
17.40 Экспрэс-кіно
17.55, 21.15 Уік-энд з дэтэктывам
18.30, 21.30 Інфарм-TV
18.50 Эканоміка і мы
19.10 Вялікі фэстываль
19.25 "Нана", м/ф, с. 2
20.25 Фільм-канцэрт
20.45 "Гэта было нядаўна, гэта было даўно". В.Баснэр
21.45 Ваш стыль
21.55 "Ня хачаш — не глядзі"
23.05 Ж.Сімэнон. "Ён прыехаў у дзень паміналньня". Тэлеспэктакль, ч. 1

НТВ
17.00 Мультфільмы
18.00 Сёньня
18.35 "Ключы ад форта Баярд"
20.00 "Дэтэктывы-аматары экстра-клясы"
21.00 Надоечы
21.45 Лялькі
22.00 «Бальніца «Брытанія»
24.00 Трэцяе вока

8 канал
15.00 "Прынцэса зь Месяца", м/ф
17.00 Казаньнік Кенэт Коплен**д**
17.30 "Канон У-шу"
18.00 Рука ў руцэ
18.30 "Бабар", мульт.
19.00 Спартовая мазаіка
19.30 Музпраграма "Кэдбэры" і ММ4
20.30 Студыя БМ
21.00 Сьвет захапленьняў
21.30 Сем хвілін з Хрыстафорам
21.45 "Маленькая Вера", м/ф

Нядзеля, 22 студзеня

Беларускае тэлебачаньне
8.00 "Папялушка". Фільм-балет
9.20 "На рынгу", мульт.
9.30 Добрыя весткі
9.40 Лекцыі Н.Наважылавай
10.10 "АВС-клюб"
10.25 Як нараджаецца музыка?
10.45 Пра шахматы і шахматыстаў
11.15 "Пагуляем з зоркай"
12.05 "Стужка ўспамінаў", т/ф
12.45 Музыка бязь межаў
13.15 Аўта-парк
13.30 КВЗ. Адборачны турнір
14.50 Фільм-канцэрт
15.20 Баскетбол. РТІ (Менск) — РВАР (Менск)
16.00 Фаварыты года
17.50 Анталегія гумару
18.25 Тэлекрама
18.35 «Пап-Ці»-TV, ч. 2
19.25 Шоў-прагноз
19.30 Праспэкт
20.00 Дамавічок
20.05 Вясёлы ўік-энд
20.15 Пад купалам Сусьвету
20.30 Калыханка
21.00 Навіны
Канал "Каралеўскае паляваньне"
21.40 "Падзорная труба"
21.50 "Стыль"
22.20 36,6°
22.30 "Геній", м/ф, с. 2
23.55 "Нов і К°-топ-рэвю
0.25 Бумеранг
0.35 Аэротыка

Канал "Астанкіна"
7.15 Алімпійская раніца
7.50 Спортлато
8.00 Марафон-15
8.30 Раным-рана
9.00 Палігон
9.30 Пакуль усе дома
10.00 Крышталёвы чаравічак
10.50 Пад знакам "пі"
11.35 Перааддоленьне
12.05 Эканоміка і рэформы
12.35 "Шпаргалка" з падарункам
12.45 Ох, шлях-дарожка франтавая...
12.55 Сусьветная геаграфія
13.50, 16.50, 22.50, 23.50 Навіны
14.00 "Стратэгія Перамогі", д/ф
15.05 Ахоўная грамата
15.25 Клюб падарожнікаў
16.20 Амэрыка з М.Таратутам
17.00 Тэлелёцыя
17.15 "Дзе Уолі?", "Пітэр Пуш"
18.15 Уся Расея. У горадзе N
18.40 Надвор'е
18.50 "Блізкія кантакты трэцяга віду", м/ф (ЗША)
21.00 Нядзеля
21.50 Спартовы ўік-энд
22.05 Прамэнад у Марынскім
23.05 "Граальˮ, т/ф

Канал "Расея"
7.00, 13.00, 19.00, 22.00 Весткі
7.20 Зоркі гавораць
7.30 Рака часу
7.35 "Хрышчэньне Гасподняе", д/ф
8.15 Студыя "Рост"
8.45 Сусьветная вёска
9.15 Добрай раніцы, Эўропа
9.45 Аты-баты...
10.15 Рускае лято
11.00 "Крэйзі", м/ф
11.25 Каробка перадач
11.45 Шэсьць сотак
12.00 Тэніс. Чэмпіянат Аўстраліі
13.20 "Ня высечы..."
13.35 "Эдэра"
14.25 Кліп-антракт
14.30 Вялікі скандал
15.00 Лепшыя гульні НБА
16.00 У сьвеце жывёл
17.00 Чароўны сьвет Дыснэя
17.55 Сьвята штодня
18.05 "Маскоўскія пеўчыя біяналe". Я.Несьцярэнка
19.25 "Утрапёны", м/ф (Францыя)
21.25 У Ксюшы
22.30 Аўтаміг
22.40 "Жах уначы", м/ф

Санкт-Пецярбург
6.30 Гаючае слова
7.00 Добрай раніцы
10.05 Экспрэс-кіно
10.20 Паглядзім
10.35 Чароўная лінія
10.50 Мультфільм
11.00 Нядзельны лябірынт
12.30 "Мая музыка"
13.15 "Я дайду да Полюса", т/ф
13.45 "Клясыка-5"
14.35 Максім Шастаковіч у Пецярбургу
15.25 Чэмпіянат Італіі па футболе
17.35 Залаты ключ
17.40 Шоў-канцэрт
18.15 Канцэрт-рэтра
18.35 Фільм-канцэрт
18.55 Вакол антэны
19.30 Інфарм-TV
19.50 "Сумны рай", м/ф
21.10 Ваш стыль
21.20 Паглядзім
21.35 Адамаў яблык
22.35 "Хрустальны ключ"
22.55 "Ён прыехаў у дзень паміналньня", ч. 2

НТВ
17.00 Мультфільмы
17.30 "Сто да аднаго"
18.00 Сёньня
18.30 "Паліцэйская акадэмія", ч. 3
18.55 Самыя нашумелыя злачынствы XX ст.
20.00 Вынікі
21.10 Ф.Фэліні. «8 1/2»
23.35 "Мулен Руж" (Францыя)

8 канал
15.00 "Улада Салавецкая", м/ф
16.30 Сёньня з Марлен Хікі
17.00 "ПІК"
17.30 "Бабар", мульт.
18.00 "Полымя", м/ф (Індыя)
20.30 Сутдыя БМ
21.00 Спорт-сакрэт
21.20 "Жонка газаўшчыка", м/ф
22.30 Foxy music

Гуманітарную дапамогу ў Лунінцы дзеліць КДБ

Першая спроба размеркаваньня гуманітарнай дапамогі сярод жыхароў Лунінца прынесла ўладам горада адныя непрыемнасьці.

Па горадзе папаўзьлі розныя чуткі, пачаліся разборкі, якія выліліся на старонкі мясцовага друку. Цяпер новыя ўлады загадзя пачалі рыхтавацца да прыёму і размеркаваньня гуманітарнага грузу, які мае прыйсьці зь нямецкага горада Шёнэфэльд. Складаюцца і ўдакладняюцца сьпісы, кардынальна мяняецца склад камісіі, якая будзе дзяліць падарункі. «Баявы пост» старшыні камісіі давераны начальніку штаба грамадзянскай абароны Лунінца М.Лесьнікаву, а першым памагатым прызначаны начальнік мясцовага аддзяленьня КДБ А.Шалёнкін. У такім складзе камісія па прыёме і размеркаваньні дапамогі нагадвае камісію па надзвычайных сытуацыях.

Ігар БАРАНОЎСКІ

Работнікі дзіцячага дому крадуць у сваіх выхаванцаў

Нядаўна некалькі работнікаў Кобрыньскага дзіцячага дому скралі частку гуманітарнай дапамогі, атрыманай зь Нямеччыны.

У іх знайшлі ёмістасьці з алеем, пакункі з сухім і згушчаным малаком, слоікі з працёртымі парэчкамі. Справаю займаецца мясцовы аддзел па барацьбе з эканамічнай злачыннасьцю.

Мірон ГАМОН

Запасьлівая жонка

Як паведамілі ў МУС Беларусі, 5 студзеня ў сховішчы 5-й брыгады спэцыяльнага прызначэньня, якая знаходзіцца ў Мар'інай Горцы, члены інспэкцыйнай камісіі міністэрства абароны выявілі 39 скрынак масла і 14 скрынак гарэлкі (усяго на суму 18 мільёнаў рублёў).

Устаноўлена, што прадукты належаць спадарыні Гайдукевіч, жонцы былога камандзера брыгады Валерыя Гайдукевіча, цяперашняга намесьніка камандуючага армейскім корпусам у Барысаве. Сп-ня Гайдукевіч набыла іх 20 сьнежня мінулага года ў мясцовым ваенгандлі, дзе яна і працуе, каб пасьля вывезьці ў Расею. Матар'ялы накіраваны ў пракуратуру для прыцягненьня сп-ні Гайдукевіч да адказнасьці. Аднак ёсьць зьвесткі, што Генэральная пракуратура імкнецца заблякаваць гэтую справу, бо спадар Гайдукевіч падтрымлівае добрыя адносіны зь яе непасрэдным кіраўніцтвам, а таксама з высокапастаўленымі дэпутатамі парляманту.

Як вядома, Вячаслаў Кебіч таксама любіў наведваць 5-ю брыгаду, дзе яму і ягонай сьвіце стваралі ўмовы для паляваньня і адпачынку.

СІМ

Асьцярожна: прадпрыемства замініравана

Ананімныя тэлефанаваньні з пагрозамі выбуху ў Берасьці сталі сапраўднаю бядой.

На мінулым тыдні праз гэта спыніла працу і мусіла тэрмінова эвакуяваць работнікаў берасьцейская фірма «Элма» — былая трыкатажная фабрыка. У цэнтры горада на паўтары гадзіны быў перакрыты рух транспарту. Міліцыя шукае ананімнага падрыўніка, але пакуль што безвынікова. Фірма ж панесла страты ў некалькі мільёнаў рублёў.

Паводле адной з выказаных вэрсіяў, гэты «жарт» зьдзесьніў хтосьці з былых або цяперашніх работнікаў прадпрыемства, каб адпомсьціць кіраўніцтву фірмы.

Ігар БАРАНОЎСКІ

Міну не знайшлі

У пятніцу 13 студзеня ў Сьветлагорскай школе №1 адмянілі заняткі і мусілі выклікаць туды сапэраў.

Рэч у тым, што напярэдадні дырэктар школы атрымаў ананімны ліст з паведамленьнем, што школа нібыта замініраваная. Сапэры паўдня шукалі міну, але нічога не знайшлі. Міліцыя сабрала сшыткі ўсіх вучняў і цяпер спрабуе высьветліць, хто ж быў аўтарам ананімнага ліста. Ліст відавочна напісаны дзіцячай рукою.

Барыс РАМАНОЎСКІ

Найлепшы сродак супраць «зайцаў»

У Навагрудку ў гарадзкіх аўтобусах зноў зьявіліся даўно забытыя кандуктары.

Прыбытак ад гарадзкіх перавозак павялічыўся ў 2,4 разы.

С.МАКС

Кралі крышталь і красьці будуць...

Адміністрацыя гуты «Неман», што ў Бярозаўцы Лідзкага раёну, вырашыла адмовіцца ад ахоўных паслугаў міліцыі, бо гэта абыходзіцца надта дорага.

Між тым летась на прадпрыемстве міліцыя затрымала 168 злодзеяў.

С.МАКС

У нас вярбуюць танную працоўную сілу

Дзесяць гарадзенскіх дзяўчат паехалі ў Нямеччыну займацца прастытуцыяй.

Вярбоўшчыкі-палякі правялі адбор сярод афіцыянтак рэстарацыяў, выбраўшы самых прывабных. Фармальна яны заключылі кантракты на працу бармэнкамі, аднак дзяўчаты дакладна ведаюць, на што пагадзіліся. Прыгажуні выехалі ў Варшаву, дзе атрымаюць нямецкія візы.

М.М.

Удакладненьне

У мінулым нумары СВАБОДЫ ў нататцы «У вас тэмпэратура ёсьць?» па віне карэспандэнта была дапушчаная недакладнасьць. Гаворка ішла пра Менскі радзільны дом №2, што на вул. Бельскага.

Вотум недаверу Папу

Нямецкія каталікі выказваюць незадаволенасьць дзейнасьцю Папы Рымскага Яна Паўла II.

Пра гэта паведамляе ўплывовы нямецкі часопіс *Spiegel*. Ягоныя журналісты правялі апытаньне, зь якога вынікае, што 87% вернікаў катэгарычна выказваюцца супраць цэлібату (зароку бясшлюбнасьці, які мусіць даваць пры пасьвячэньні рыма-каталіцкі сьвятар), 60% апытаных лічаць, што цяперашні Папа шкодзіць царкве. Нямецкія тэолягі выказваюць думку, што прынцыповы супраціў Папу і ватыканскаму кіраўніцтву — адзіны сродак, які можа вылечыць «струхнелыя царкоўныя інстытуты».

Каталікі ў Нямеччыне лічаць, што закасьцянелыя пазыцыі Ватыкану ў пытаньнях маралі (катэгарычнае адмаўленьне абортаў і контрацэптыўных сродкаў, адмова ў прычасьці тым, хто, разьвёўшыся, зноў хоча ўзяць шлюб) моцна шкодзіць аўтарытэту касьцёлу. Калі Ян Павал II прыедзе ўвесну ў Бэрлін, ён выразна адчуе антыпатыю: крытычна настроены вернікі рыхтуюцца да акцыяў пратэсту, — паведамляе *Spiegel*.

Яшчэ глыбейшы роў у каталіцкай царкве ўзьнік з прычыны цэлібату. У апошнія гады істотна зьменшылася колькасьць сьвятарскіх пакліканьняў. У Бэрлінскім епіскапаце ў 1993 г. толькі двое мужчын прысьвяцілі сябе духоўнай дзейнасьці, а яшчэ ў 1988 г. такіх было сямёра. У дыяцэзіях Дрэздэна і Магдэбурга сьвятаром вырашыў стаць толькі адзін каталік, у Швэрыне і Гёрліцы — ніводнін. Летась у нямецкіх дыяцэзіях толькі 236 немцаў выбралі сьвятарскую дзейнасьць. Гэта зусім няшмат, 30 гадоў таму было ўдвая больш. На думку экспэртаў, перш за ўсё ў гэтым вінаваты цэлібат.

Паводле апытаньня часопіса *Spiegel*, 87% каталікоў выказваюцца за допуск да сьвятарскай дзейнасьці жанатых мужчын. Асабліва красамоўны той факт, што нават вернікі паважнага ўзросту, якія складалі традыцыйна пакорлівую асноўу парафій, сёньня «паказваюць джала». 85% вернікаў старэйшых за 60 гадоў, прычым як мужчыны, так і жанчыны, аднназначна лічаць, што цэлібат зусім не адпавядае часу.

Ёсьць адна небясьпека для дзьвюх найбольшых нямецкіх цэркваў — каталіцкай і лютэранскай — праблема царкоўнага падатку. 61% апытаных лічаць прымусовую выплату падатку праз дзяржаву «несучаснай справай».

Адно з сацыялягічных дасьледаваньняў, праведзеных два гады таму, паказала, што кожны чацьвёрты дарослы нямецкі каталік думае пра выхад з касьцёлу. Але гэтая праблема актуальная і для пратэстантаў: у 1992—1993 гг. больш за мільён вернікаў выйшлі зь дзьвюх галоўных цэркваў Нямеччыны. І яшчэ адна цікавая дэталь: высьветлілася, што ў Нямеччыне амаль ніхто ўжо ня верыць у пекла.

Падрыхтаваў Алесь ДАШЧЫНСКІ

«Раніца» пасябравала з Хусэйнам

Ансамбаль танца «Раніца» з Горадні наведаў Ірак, дзе выступаў на фэстывалі перад амаль 50-тысячнай аўдыторыяй.

За гэткую ласку гарадзенскія артысты мусілі падпісаць зварот з заклікам зьняць блякаду Ірака ў сфэры культуры і адукацыі.

Віктар ЛЯШУК

Ажаніцца найлягчэй у Англіі

Там зарэгістраваць шлюб можна нават на падставе чэкавай кніжкі ці сяброўскага білета Лігі аховы прыроды. Адным словам, патрэбны хоць які дакумант з імем, прозьвішчам і годам нараджэньня. Таму нічога дзіўнага, што ў Вялікабрытаніі многія мужчыны маюць па некалькі жонак, а жанчыны — па некалькі мужоў. Нядаўна судзілі аднаго матроса, які ажаніўся 21 раз.

У арабаў, каб атрымаць развод, дастаткова тройчы сказаць жонцы: «Выганяю цябе». Арабы часьцяком карыстаюцца з гэтага права, пазбаўляючыся зьвяглівых і скупых жонак.

Ад чаго найчасьцей здараюцца разводы? 44% разводаў маюць за прычыну нявернасьць, 29% — п'янства, 12% — матар'яльныя цяжкасьці, 9% сем'яў разбіваюць цешчы.

У Францыі разводзіцца кожная пятая пара, у Амэрыцы — што чацьвёртая, а ў Польшчы — кожная дванаццатая.

У Індыі з 1955 г. жанчыны атрымалі права падаваць на развод. Раней такі «прывілей» мелі толькі мужчыны. У Індыі нявернасьць караецца як крымінальнае злачынства, а віна заўсёды кладзецца на мужчыну. Індыйскі суд лічыць, што жанчына — слабое стварэньне, яна не мае магчымасьці супраціўляцца і таму ня можа быць вінаватай.

Ад самага пачатку сьвету людзі прыдумлялі, як ня мець замнога дзяцей. Напрыклад, жыхары першабытнага племені Новай Гвінеі стараюцца ў першыя гады сямейнага жыцьця не заводзіць дзяцей. Перад вясельлем маці вучаць дачок дасканалым спосабам, як унікнуць цяжарнасьці. Дарэчы, калі нараджаецца дзіця, мужчына ня можа знаходзіцца паблізу. Могуць бачыць гэта толькі малыя дзеці, якія з самага маленства знаёмяцца з таямніцамі жыцьця, і ніхто іх не ашуквае казачкамі пра «буслоў».

***«Ніва»*, Беласток**

Падпісны індэкс 63887. Нумар падпісаны ў друк 17.1.95. Надрукавана ў Аршанскай друкарні. З. 249. © СВАБОДА Спасылка на газэту СВАБОДА абавязковая. Наклад 60 000
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12